

สภาพทั่วไปของจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาเป็นที่ตั้งของสะพานติณสูลานนท์ ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่รองรับโครงการและบริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่องในจังหวัดสงขลา นอกจากนี้ยังทำให้จังหวัดสงขลา มีโครงการคมนาคมที่สมบูรณ์มากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงบทบาทของสะพานติณสูลานนท์และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งคาดการณ์แนวโน้มผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั้น จำเป็นต้องทราบถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดสงขลาในทุกๆ ด้านก่อน

3.1 ประวัติความเป็นมา

จังหวัดสงขลาเป็นดินแดนที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานมีเมืองเก่าแก่หลายเมืองที่มีร่องรอยหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่มีอายุเก่าแก่กว่าสมัยอยุธยา เช่น บริเวณอำเภอสิงหนคร อำเภอรโนด กิ่งอำเภอลิงหนครที่ติดต่อกับอำเภอสิงหนคร เพราะได้พบซากอาคารสถาปัตยกรรมปฏิมากรรม เช่น พระโพธิสัตว์ เทวรูปที่เกี่ยวข้องในศาสนาพุทธลัทธิมหายานและศาสนาพราหมณ์ มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 และได้พบเครื่องปั้นดินเผาจีนสมัยราชวงศ์ถังมีอายุในพุทธศตวรรษที่ 13 เช่นกัน ซึ่งอยู่ในสมัยที่นักโบราณคดีเรียกว่า "ศรีวิชัย"

ต่อมาสงขลาได้ปรากฏชื่อในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 โดยเป็นเมืองประเทศราชในจำนวน 16 เมือง ที่ตั้งตัวเมืองในสมัยนั้นอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 7 ตำบลหัวเขา อำเภอเมืองสงขลา (บริเวณเขาแดง) ยังมีโบราณสถาน ป้อมคูเมือง และที่ฝังศพเจ้าเมือง (สุลต่านสุไลมาน) ให้ศึกษาอยู่

เมื่อ พ.ศ. 2185 ในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา เจ้าเมืองสงขลาตั้งตัวขึ้นเป็นอิสระ ไม่ยอมขึ้นแก่กรุงศรีอยุธยา ทางกรุงศรีอยุธยาส่งกองทัพมาปราบ แต่ไม่เป็นผลสำเร็จจนถึง พ.ศ. 2223 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชส่งกองทัพมาปราบสงขลาได้ สงขลาจึงขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่นั้นมา

มาในปี พ.ศ. 2310 ประเทศสยามเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ได้เกิดก๊กต่าง ๆ ขึ้น เจ้าพระยามนทรชั่งตั้งตัวเป็นใหญ่ ได้ตั้ง นายวิเชียร ซึ่งเป็นญาติมาเป็นเจ้าเมือง เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงปราบก๊กเจ้านครได้แล้ว (พ.ศ. 2312-2325) ได้ตั้งให้หลวงจีนเหยียง แซ่เห่า ซึ่งเป็นนายอากรวังนักษั้นเป็นเจ้าเมือง ได้รับราชทินนามเป็น "หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ" (ต้นตระกูล ณ สงขลา) มีตัวเมืองตั้งอยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 1 (บ่อทรัพย์) ตำบลหัวเขา ขณะนี้ยังมีหลักฐานซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "ที่วัง" เป็นที่ตั้งวังเจ้าเมืองและตัวเมือง สมัยรัตนโกสินทร์เจ้าเมืองสงขลาได้เลื่อนชั้นเป็น "เจ้าพระยาสุวรรณคีรีสมบัติ" และยกสงขลาขึ้นเป็นเมืองเอกขึ้นต่อกรุงเทพมหานคร ปกครอง เมืองปัตตานี กลันตัน ตรังกานู

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2379 สมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2367 - 2394) โปรดเกล้าให้พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ก่อสร้างป้อม กำแพงเมือง ระหว่างที่สร้างนี้ ตวนกูอาหมัดสะอัด ชักชวนหัวเมืองไทรบุรี ปัตตานี และหัวเมืองทั้ง 7 ยกมาตีสงขลา เมื่อปราบชบถราบคาบแล้ว ได้สร้างป้อมและกำแพงเมืองสงขลาจนเสร็จ จึงได้โปรดเกล้าให้ฝังหลักเมืองโดยพระราชทานเทียนชัย หลักชัยพญักษ์กับเครื่องไทยทาน อาราธนาสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรวิภาค พระสงฆ์อินเดีย 8 รูป เป็นประธาน พระครูอุษากจารย์พราหมณ์มีชื่อ 8 นาย เป็นผู้กระทำพิธีฝังหลักเมือง พระยาวิเชียรคีรีได้จัดแจงทำโรงพิธีกลาง และโรงพิธี 4 มุมเมือง กับโรงพิธีพราหมณ์แล้วเสร็จ ณ วันศุกร์ขึ้น 10 ค่ำ ปีมะเส็ง จัตวาศก (พ.ศ. 2385) ได้ฝังหลักเมืองทางฝั่งตะวันออกของเมืองเก่า หรือที่เรียกว่า บ่อยาง คือ ในเขตเทศบาลเมืองสงขลาปัจจุบัน

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ปฏิรูปการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล เมืองสงขลาเป็นที่ตั้งของมณฑลนครศรีธรรมราช ต่อมาเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 จึงเป็นที่ตั้งภาค 9 แม้ภายหลังจะยุบเลิกภาคและใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2509 แทนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 แล้วก็ตาม การบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดสงขลาก็ยังเป็นที่ตั้งของเขตและภาคอยู่

สำหรับชื่อเมืองสงขลานั้น ในบันทึกของพ่อค้าชาวฮอลันดาที่เข้ามาติดต่อค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรียกเมืองสงขลาว่า แซงกอร่า แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยามของนายนิโกลาส แซร์แวงส เรียกชื่อเมืองสงขลาว่า เมืองสิงขร จึงทำให้มีการสันนิษฐานว่า ที่มาของชื่อเมืองสงขลานั้นมีสองแนวด้วยกัน คือ แนวแรก ชื่อสงขลาเพี้ยนมาจาก ชื่อ สิงหลา คือ มีเกาะหนู เกาะแมว เมื่อมองจากทะเลด้านนอก จะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัวหมอบอยู่จึงเรียกเมืองสงขลาว่า เมืองสิงห์ ส่วนแนวที่สอง เห็นว่า เมืองสงขลา

มีภูเขามากมาย เพราะตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง และในสมัยหลังราชทินนามเจ้าเมืองสงขลามีนามว่า "คีรี" อยู่ด้วยเสมอ เมืองสงขลา จึงน่าจะมาจากชื่อ สิงขร หรือ ลีขร

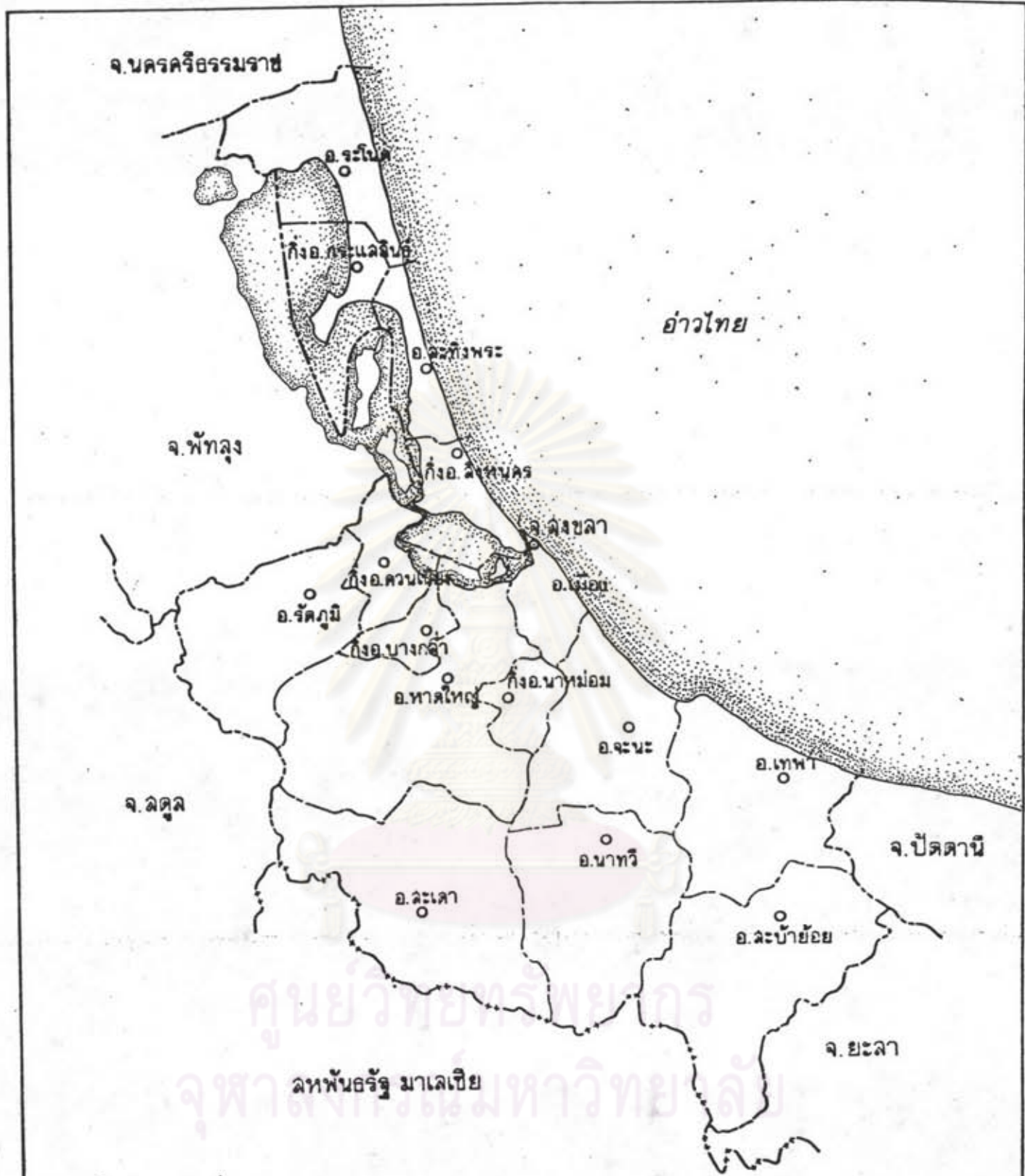
3.2 ที่ตั้งและพื้นที่การปกครอง

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญของภาคใต้ ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกทางภาคใต้ของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ $6^{\circ} 14' - 7^{\circ} 56'$ เหนือ และเส้นแวงที่ $100^{\circ} 01' - 101^{\circ} 07'$ ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 7,394 ตารางกิโลเมตร (4,621,181 ไร่) อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถไฟประมาณ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดินสายเพชรเกษม ประมาณ 1,274 กิโลเมตร และทางทะเลประมาณ 725 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จด จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	จด อ่าวไทย
ทิศใต้	จด จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จด จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

จังหวัดสงขลาแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ คือ

1. อำเภอเมืองสงขลา
2. อำเภอหาดใหญ่
3. อำเภอสะเตาะ
4. อำเภอรัตนภูมิ
5. อำเภอระโนด
6. อำเภอสิงหนคร
7. อำเภอจะนะ
8. อำเภอนาทวี
9. อำเภอเทพา
10. อำเภอสะบ้าย้อย
11. กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ อยู่ในความปกครองของอำเภอระโนด
12. กิ่งอำเภอนาหม่อม อยู่ในความปกครองของอำเภอหาดใหญ่
13. กิ่งอำเภอควนเนียง อยู่ในความปกครองของอำเภอรัตนภูมิ

ที่มา: กรมแผนที่ทหาร

<p>แผนที่ 3.1</p>	<p>การศึกษามลกระทบของละหวนดินลูกลานนท์ที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และ บริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา</p>	
	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ---+---+--- เส้นแบ่งเขตประเทศ ----- เส้นแบ่งเขตจังหวัด ----- เส้นแบ่งเขตอำเภอ 	<p>แสดง การแบ่งเขตปกครองระดับอำเภอ จังหวัดสงขลา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ที่ตั้งจังหวัดและอำเภอเมือง ○ ที่ตั้งอำเภอ

14. กิ่งอำเภอบางกล่ำ อยู่ในความปกครองของอำเภอหาดใหญ่
15. กิ่งอำเภอสิงหนคร อยู่ในความปกครองของอำเภอเมืองสงขลา
(ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2531)

มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาล สุขาภิบาล ตำบล และหมู่บ้านดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
2. เทศบาลเมืองสงขลา ครอบคลุมตำบลบ่อหย่าง มีพื้นที่ 6.740 ตารางกิโลเมตร
3. เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ครอบคลุมตำบลหาดใหญ่ มีพื้นที่ 21.0 ตารางกิโลเมตร
4. เทศบาลตำบลสะเดา ครอบคลุมตำบลสะเดา มีพื้นที่ 47.0 ตารางกิโลเมตร
5. สุขาภิบาล 14 แห่ง กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ดังนี้ คือ อำเภอสะเดา 3 แห่ง อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอรังษฤษฏี 2 แห่ง ส่วนอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอชะบ้าย้อย และกิ่งอำเภอควนเนียง มีพื้นที่ละ 1 สุขาภิบาล ซึ่ง สุขาภิบาลทั้ง 7 แห่งนี้เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ และกิ่งอำเภอของแต่ละอำเภอ และกิ่งอำเภอพื้นที่ที่ไม่มีสุขาภิบาลเลย คือ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ กิ่งอำเภอนาทม่อม กิ่งอำเภอสิงหนคร และกิ่งอำเภอบางกล่ำ โดยทั้ง 14 สุขาภิบาลมีเนื้อที่รวมทั้งหมด 46.2 ตารางกิโลเมตร รายละเอียดตามตารางที่ 3.1
6. ตำบล 121 ตำบล (รวมอยู่ในเขตเทศบาล 3 ตำบล)
7. หมู่บ้าน 929 หมู่บ้าน

ในจังหวัดสงขลามีส่วนราชการทั้งสิ้น 229 ส่วนราชการ แยกเป็นส่วนราชการส่วนกลาง 32 ส่วนราชการ ส่วนภูมิภาค 145 ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น 18 ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ 34 ส่วนราชการ

3.3 ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพที่จะกล่าวต่อไปนี้จะแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นธรรมชาติ อันได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสงขลา กับลักษณะที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งก็คือ โครงข่ายการคมนาคม

ตารางที่ 3.1 การกระจายตัวของสุขาภิบาลรายอำเภอ และเนื้อที่ของสุขาภิบาล
ในจังหวัดสงขลา

สุขาภิบาล	เนื้อที่ (ตร.กม.)	อำเภอ
บ้านพรุ	1.1	หาดใหญ่
พะตง	0.6	หาดใหญ่
ฝังลา	5.4	สะเตา
ปรีก	4.8	สะเตา
ป่าดงเขซาร์	11.2	สะเตา
นาทวี	2.5	นาทวี
จะนะ	1.5	จะนะ
เทพา	2.0	เทพา
สะบ้าย้อย	0.6	สะบ้าย้อย
นาสีทอง	6.0	รัตภูมิ
ควนเนียง	2.0	กิ่งอำเภอควนเนียง
กำแพงเพชร	4.8	รัตภูมิ
สทิงพระ	1.8	สทิงพระ
ระโนด	1.9	ระโนด
รวม	46.2	

ที่มา : สำนักงานปกครองท้องถิ่น

3.3.1 สภาพภูมิศาสตร์

ก. ภูมิประเทศ (แผนที่ 3.2)

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสงขลา มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่ง
จำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ที่ราบธรรมดา (Flat Plain) เป็นที่ราบเรียบอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2 - 3 เมตร ที่ราบรอบทะเลสาบสงขลาเป็นที่ราบที่เป็นป่าชายเลนและป่าพรุเป็นกลุ่มขึ้นและ และบางแห่งเป็นดินเค็ม อำเภอต่างๆ ในจังหวัดสงขลาจะมีพื้นที่ที่มีลักษณะเช่นนี้แทบทุกอำเภอซึ่งจะมีมากบ้างน้อยบ้าง อำเภอที่มีพื้นที่ลักษณะนี้เกือบทั้งหมด ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอสิงหนคร และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด

2. ที่ราบชายฝั่งทะเล (Coastal Plain) อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดเป็นหาดทรายตลอดแนวชายฝั่งทะเล ได้แก่ บริเวณอำเภอที่มีชายฝั่งทะเล คือ อำเภอระโนด อำเภอสิงหนคร อำเภอเมืองสงขลา อำเภอจะนะ อำเภอเทพา และกิ่งอำเภอสิงหนคร

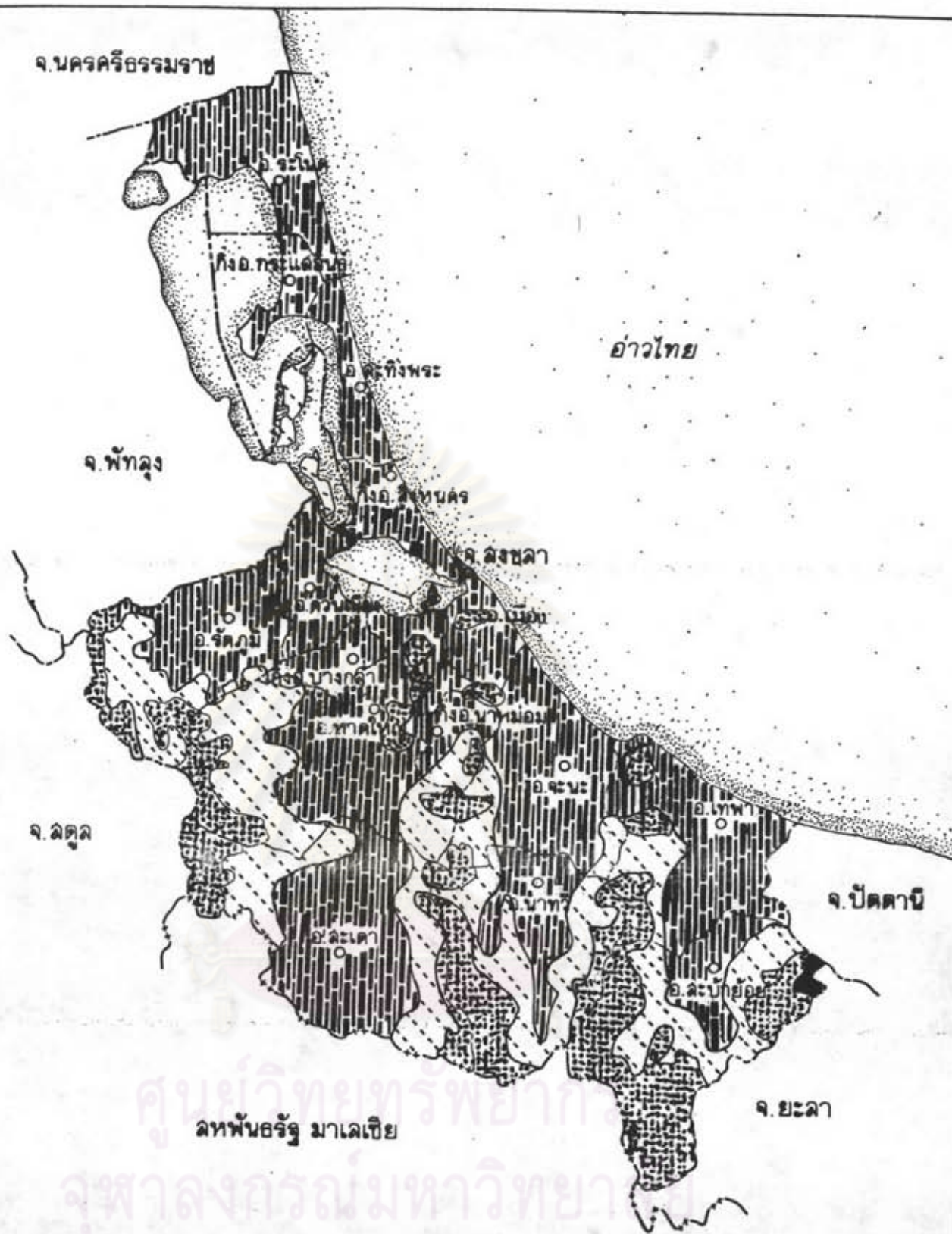
3. ที่มีความชัน (Sloping Complexes) คือ พื้นที่ที่เป็นที่ราบสูง (High Plain) เป็นเขา (Hills) และภูเขา (Mountains) โดยพื้นที่เหล่านี้ตั้งต้นจากภูเขาทางทิศตะวันตก และทิศใต้ แล้วค่อยๆ ลาดลงสู่ทะเลสาบสงขลา อำเภอที่มีพื้นที่ลักษณะนี้มาก ได้แก่ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอสะเตกา อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอรัตภูมิ

กล่าวโดยสรุปแล้วพื้นที่ทางทิศเหนือของจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูงมีป่าและภูเขาสูงค้อยๆ เทลาดไปทางทะเลสาบสงขลา ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลา คือ ทางทิศเหนือของจังหวัดและพื้นที่อื่นๆ ที่เป็นที่ราบอีกบางส่วน เช่น อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่มีการทำนากันมาก สำหรับทางทิศตะวันออกเป็นแหล่งเพาะพันธุ์กุ้งและสวนมะพร้าว ส่วนบริเวณที่มีความชันจะมีการปลูกยางพาราสลับกับป่าไม้เป็นส่วนใหญ่

ข. ธรณีวิทยา (แผนที่ 3.3)

พื้นที่บริเวณที่ราบของจังหวัดสงขลาจัดเป็นบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลซึ่งเกิดจากการทับถมตัวกันของน้ำทะเล และบางส่วนเกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำต่าง ๆ ที่ไหลมาจากเทือกเขาทางทิศใต้และทิศตะวันตกของจังหวัด ทำให้ลักษณะดินมีส่วนผสมของทราย และกรวด บริเวณตอนกลางของจังหวัดซึ่งเป็นทะเลสาบนั้นเป็นที่ราบลุ่มและหนองน้ำและแผ่นดินแคบๆระหว่างอ่าวไทยกับทะเลสาบสงขลาส่วนใหญ่เป็นดินทราย ที่ราบฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลาเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูก ที่ลาดชันทางด้านตะวันตกของทะเลสาบสงขลาประกอบด้วยหินปูนสีเทาสลับกับหินชั้น ดินทราย และดินโคลน ส่วนที่ลาดชันด้านใต้ของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นหินชั้น และดินทราย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
กรุงเทพมหานคร

แผนที่ 3.2

การศึกษาลักษณะของลหพันธ์ดินลูกลานพื้นที่ที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และ บริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์

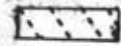
แสดง ลักษณะภูมิประเทศ

ที่ราบ ความลาดชันน้อยกว่า 2%

ภูเขาสูง ความลาดชันมากกว่า 30%

ที่ราบสูงต่ำ ความลาดชัน 2-10%

เนินเขา ความลาดชัน 10-30%

สำหรับทิวเขาทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นแบ่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยหินแกรนิตและเป็นดินเหนียวสีดำปนหินปูนส่วนบริเวณด้านใต้ของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยหินชั้น และหินทราย

ค. สมรรถนะดิน (แผนที่ 3.4)

สมรรถนะดินเป็นปัจจัยสำคัญที่แสดงถึงศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรซึ่งกรมพัฒนาที่ดิน ได้จำแนกดินตามความเหมาะสมในการใช้เป็นชั้นสมรรถนะดิน (Land Capability Classes)

พื้นที่ส่วนใหญ่หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยดินตะกอนซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูก สมรรถนะดินที่เหมาะสมแก่การเกษตร มีดังนี้

1) ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรสูงลักษณะของดินเป็นดินเหนียว ซึ่งเกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุไม่นาน เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว ทั้งจังหวัดมีอยู่ประมาณ 607.8 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ กิ่งอำเภอลิงหนคร และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์

2) ชั้นสมรรถนะของดิน ที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรสูงปานกลาง ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ซึ่งเกิดจากตะกอนลำนํ้าอายุปานกลาง มีการระบายน้ำเลว เหมาะสำหรับการปลูกข้าว ถ้ามีน้ำเพียงพอจะสามารถใช้ปลูกพืชได้ปีละสองครั้ง ทั้งจังหวัดมีอยู่ประมาณ 1,345.2 ตารางกิโลเมตร ได้แก่พื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี และอำเภอเทพา

3) ชั้นสมรรถนะของดิน ที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรปานกลาง ลักษณะของดินเป็นดินเหนียวปนทราย ซึ่งเกิดจากลำนํ้าเก่าการระบายน้ำอยู่ในชั้นเลวถึงดีเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และยางพารา ดินประเภทนี้เป็นลักษณะดินส่วนใหญ่ของจังหวัดมีเนื้อที่ประมาณ 2,865.2 ตารางกิโลเมตร โดยใช้ปลูกยางพารากันมาก ได้แก่พื้นที่บางส่วนของอำเภอรัตภูมิ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดา อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอชะบ้าย้อย กิ่งอำเภอนาทม่อม กิ่งอำเภอควนเนียง และกิ่งอำเภอบางกล่ำ

นครศรีธรรมราช

อ่าวไทย

จ.พัทลุง

จ.สงขลา

จ.สตูล

จ.ปัตตานี

จ.ยะลา

สหพันธ์รัฐ มาเลเซีย

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

แผนที่ 3.3

การศึกษาผลกระทบของละหวนดินลูกลินที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และบริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์

- ดินทรายและกรวดคลุ้งน้ำ
- ชั้นดินลุ่มน้ำ
- ชั้นดินแกรนิต
- ชั้นดินภาณุจนบุรี

แสดง

- ชั้นหินราชบุรี
- ชั้นหินกระบี่
- ชั้นหินทุ่งสง
- ชั้นหินโคราช

4) ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรต่ำลักษณะของดินเป็นดินหลายๆ ชนิดปะปนกัน หน้าดินตื้น ในที่ลาดชันเป็นดินลูกรัง อยู่ใกล้ผิวดินมาก และบางแห่งมีหินโผล่อยู่ทั่วไป มีเนื้อที่มารองลงมาจากรชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพ ในการผลิตทางการเกษตรปานกลาง คือ ประมาณ 2,199.6 ตารางกิโลเมตร ซึ่งสามารถใช้สำหรับปลูกยางพาราได้ดีพอสมควร ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอรัตนบุรี อำเภอกาญจนบุรี อำเภอเมืองสงขลา อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย และกิ่งอำเภอลำทะเมนชัย

5) ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรต่ำมากลักษณะดินเป็นดินเลน ดินทราย ดินชายฝั่ง ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกพืชผล ยกเว้นพืชไม้ชายเลน มะพร้าว เป็นต้น ลักษณะของดินประเภทนี้เหมาะสำหรับการประมงชายฝั่ง เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น ได้แก่พื้นที่ชายฝั่งที่ติดทะเลของจังหวัดซึ่งเป็นแนวยาวตลอดคือพื้นที่บางส่วนของอำเภอสทิงพระ อำเภอเมือง อำเภอเทพาและกิ่งอำเภอลำทะเมนชัย มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 376.2 ตารางกิโลเมตร

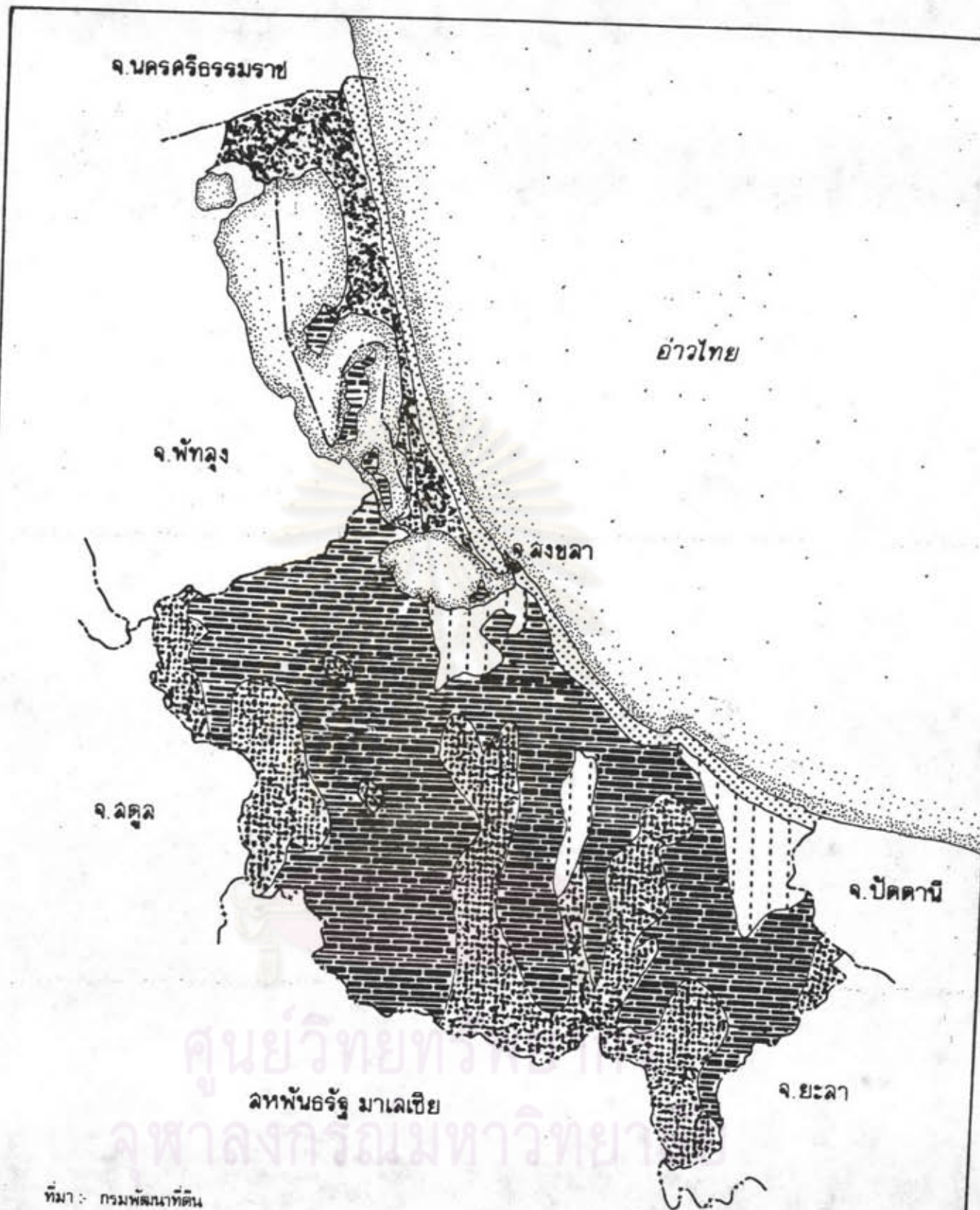
ง. ภูมิอากาศ

ฤดูกาลของจังหวัดสงขลา แบ่งออกได้เป็น 2 ฤดูกาล คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ระยะเวลาเป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม หลังจากสิ้นมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว อากาศจะเริ่มร้อนและมีอากาศร้อนจัดที่สุดในเดือนเมษายน แต่ไม่ร้อนมากนัก เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล กระแสลม และไอน้ำทำให้อากาศคลายความร้อนลงไปมาก

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนและชื้นจากมหาสมุทรอินเดียพัดปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีฝนตกทั่วไป และในช่วงฤดูฝนยังมีร่องความกดอากาศต่ำปกคลุมภาคใต้เป็นระยะๆ อีกด้วย จึงทำให้มีฝนตกมาก แต่เนื่องจากเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกกั้นกระแสลม ทำให้บริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออกมีฝนตกน้อยกว่าภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นด้านรับลม แต่จังหวัดสงขลาได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเย็นและแห้งจากประเทศจีนพัดผ่านอ่าวไทยทำให้จังหวัดสงขลา มีฝนตกมากในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมจึงนับว่าเป็นจังหวัดที่มีฤดูฝนอันยาวนาน

และจะมีช่วงที่อุณหภูมิลดลงเล็กน้อยเป็นครั้งคราว อากาศไม่หนาวเย็นมากนัก ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่สั้นมาก คือ ราวเดือนมกราคม

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

<p>แผนที่ 3.4</p>	<p>การศึกษาลักษณะของละพานดินลูกลานพื้นที่ที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และ บริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา</p>																						
	<p>สัญลักษณ์</p>	<table border="0"> <tr> <td>แสดง</td> <td>สมรรถนะดิน</td> <td>ศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร</td> </tr> <tr> <td>ชั้นสมรรถนะดิน</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>P-I</td> <td></td> <td>สูง</td> </tr> <tr> <td>P-II</td> <td></td> <td>ปานกลาง</td> </tr> <tr> <td>U-III/IV</td> <td></td> <td>ปานกลาง</td> </tr> <tr> <td>U-VII</td> <td></td> <td>ต่ำ</td> </tr> <tr> <td>U-V/P-V</td> <td></td> <td>ต่ำมาก</td> </tr> </table>	แสดง	สมรรถนะดิน	ศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร	ชั้นสมรรถนะดิน			P-I		สูง	P-II		ปานกลาง	U-III/IV		ปานกลาง	U-VII		ต่ำ	U-V/P-V		ต่ำมาก
แสดง	สมรรถนะดิน	ศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร																					
ชั้นสมรรถนะดิน																							
P-I		สูง																					
P-II		ปานกลาง																					
U-III/IV		ปานกลาง																					
U-VII		ต่ำ																					
U-V/P-V		ต่ำมาก																					

จ. อุณหภูมิ

เนื่องจากจังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดจากมหาสมุทรอินเดีย และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านอ่าวไทยทำให้ได้รับไอน้ำและความชุ่มชื้นมาก อุณหภูมิเฉลี่ยจึงไม่สูงมากอากาศไม่ร้อนจัดในฤดูร้อนและอบอุ่นในช่วงฤดูฝน ส่วนในฤดูหนาวจะมีอากาศเย็นเป็นบางครั้ง อุณหภูมิเฉลี่ย 27.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.4 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดส่วนมากอยู่ในเดือนเมษายน แต่มีบางปีที่มีอากาศร้อนที่สุดในเดือนพฤษภาคม เคยตรวจอุณหภูมิสูงที่สุดได้ 38.2 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2519 และเคยตรวจอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ 19.1 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2504

ฉ. ความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์สัมพันธ์กับมวลอากาศ และอิทธิพลของมรสุมเป็นสำคัญ ตลอดทั้งปีของจังหวัดสงขลาจะมีความชื้นสัมพัทธ์อยู่ในเกณฑ์สูง เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งสองฤดู คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มรสุมทั้งสองนี้ก่อนที่จะพัดเข้าสู่บริเวณจังหวัดได้พัดผ่านทะเลและมหาสมุทร จึงพาเอาไอน้ำและความชุ่มชื้นมาด้วยทำให้มีความชื้นสัมพัทธ์สูง ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีประมาณร้อยละ 79 โดยมีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ยร้อยละ 92 ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเฉลี่ยร้อยละ 66 เคยตรวจความชื้นสัมพัทธ์ต่ำที่สุดได้ ร้อยละ 36 ในเดือนมีนาคม และเมษายน

ช. ฝน

สงขลาจัดว่าเป็นจังหวัดที่มีฝนค่อนข้างดีจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีฝนตกชุกมากกว่าฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เพราะอยู่ทางด้านตะวันออกไม่มีภูเขาปิดกั้น จึงได้รับมรสุมเต็มที่ ทำให้มีฝนชุกโดยเฉพาะเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ส่วนในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีฝนตกน้อยกว่าเพราะมีแนวเขาตะนาวศรีปิดกั้น ทำให้ได้รับกระแสลมมรสุมไม่เต็มที่ ปริมาณฝนเฉลี่ยของจังหวัดสงขลาตลอดปีประมาณ 2,093.8 มม. และมีฝนตกประมาณ 159 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 582.6 มม. และมีฝนตกประมาณ 23 วัน เคยวัดฝนสูงสุดใน 24 ชม. ได้ 329.4 มม. เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519

ตารางที่ 3.2 ปริมาณน้ำฝน ของจังหวัดสงขลา (ม.ม.)

ปี พ.ศ.	เดือน												
	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	รวม
2526	24.3	-	153.6	1	93.5	160.7	82.2	99.1	133.3	191.3	437.0	723.6	2101.2
2527	68.9	75.7	69.3	158.2	90.5	87.2	106.7	40.7	211.4	220.0	352.4	810.4	2291.4
2528	10.6	38.6	91.0	98.0	147.7	44.5	97.4	110.3	237.0	210.6	453.9	485.3	2024.9
2529	105.5	-	0.8	15.6	238.8	130.9	37.3	35.4	70.4	308.1	747.1	170.6	1860.5

ที่มา : ศูนย์พยากรณ์อากาศภาคใต้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาลักษณะกายภาพทางธรรมชาติของจังหวัดสงขลา สรุปได้ว่า จังหวัดสงขลามีลักษณะกายภาพเหมือนกับภาคใต้ทั่วไป ดังจะเห็นได้จากนิชนวรรณคดีไม้ที่ปลูกกันมาก เป็นพืชชนิดเดียวกัน อาทิเช่น ยางพารา ข้าว เงาะ มังคุด ทุเรียน มะพร้าว สะตอ เป็นต้น และมีอาชีพประมงเป็นอาชีพหลักอาชีพหนึ่งทั้งของจังหวัดและของภาคใต้ซึ่งลักษณะกายภาพทางธรรมชาติจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดประเภทการใช้ที่ดิน และลักษณะอาชีพของประชากรในแต่ละพื้นที่

3.3.2 โครงข่ายการคมนาคม

การคมนาคมขนส่งในจังหวัดมีทั้ง ทางบก ทางน้ำ และ ทางอากาศซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. ทางบก

1. ทางรถยนต์

จังหวัดสงขลามีโครงข่ายถนนที่สามารถเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดได้อย่างทั่วถึงกัน และเนื่องจากอำเภอต่าง ๆ ตั้งอยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางของจังหวัดมากนัก (ตารางที่ 3.3) ทำให้มีการติดต่อกันได้สะดวกและรวดเร็ว และสามารถติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างทั่วถึง

โครงข่ายถนนในจังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ทางหลวงแผ่นดิน (แผนที่ 3.5) ได้แก่

ทางหลวงหมายเลข 4 เป็นเส้นทางที่ตัดเลียบชายฝั่งทะเลตะวันตกจนถึงจังหวัดสงขลา ผ่านจังหวัดพัทลุง อำเภอรัตภูมิ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตาะ สิ้นสุดเขตชายแดนมาเลเซีย

ทางหลวงหมายเลข 42 เป็นเส้นทางแยกจากเส้นทางหลวงหมายเลข 4 ที่บ้านคลองแงะ ผ่านอำเภอนาทวี อำเภอโคกโพธิ์ เชื่อมต่อกับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ทางหลวงหมายเลข 43 เริ่มต้นที่กิโลเมตรที่ 11 ที่อำเภอ
รัตนภูมิ ผ่านอำเภอหาดใหญ่ กิ่งอำเภอนาหม่อม บ้านควนมืด อำเภอจะนะ เชื่อมต่อเส้นทาง
หมายเลข 408 ตรงบ้านควนมืด

ตารางที่ 3.3 ระยะทางระหว่างอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลากับศูนย์กลางของจังหวัด

อำเภอ	ระยะห่างจากอำเภอเมืองโดยทางรถยนต์
เมือง	-
หาดใหญ่	30
สะเตา	70
ระโนด	74
สทิงพระ	33
รัตนภูมิ	65
จะนะ	35
นาทวี	56
เทพา	68
สะบ้าย้อย	93
กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์	70
กิ่งอำเภอนาหม่อม	34
กิ่งอำเภอควนเนียง	70
กิ่งอำเภอบางกล่ำ	52

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดสงขลา

ทางหลวงหมายเลข 406 ติดต่อระหว่างบ้านท่าชะมวง อำเภอ
รัตนภูมิกับจังหวัดสตูล

ทางหลวงหมายเลข 407 เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างอำเภอ
เมืองสงขลากับอำเภอหาดใหญ่

ทางหลวงหมายเลข 408 เป็นเส้นทางเริ่มจากอำเภอเมือง
สงขลาไป อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี เชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 42 ที่อำเภอนาทวี และ
ทางหลวงหมายเลข 4083 และ 4146 เดิม -

2) ทางหลวงจังหวัด (แผนที่ 3.5) ได้แก่

- ทางหลวงหมายเลข 4053 ควนเนียง - บ้านปากบาง
ทางหลวงหมายเลข 4054 อำเภอสะเตา - ปาดังเบซาร์
ทางหลวงหมายเลข 4085 ปากน้ำเทพา - บ้านนิงตามา
ทางหลวงหมายเลข 4086 แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
408 (จะนะ) - ทนองจิก
ทางหลวงหมายเลข 4087 ทางแยกเข้าควนมืด
ทางหลวงหมายเลข 4111 แยกทางหลวงหมายเลข 4053
- บ้านปากจ่า
ทางหลวงหมายเลข 4113 นาทวี - ประกอบ
ทางหลวงหมายเลข 4135 ทางแยกเข้าท่าอากาศยาน
หาดใหญ่
ทางหลวงหมายเลข 4196 แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
408 (4083 เดิม เจดีย์งาม -
ตำบลเกาะใหญ่)
ทางหลวงหมายเลข 4083* อำเภอเมือง-อำเภอระโนด
ทางหลวงหมายเลข 4146* แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
407 (น้ำกระจาย) -
บรรจบทางหลวงหมายเลข
4083 (เขาแดง)

* ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408

โดยมีปริมาณการจราจรดังตารางที่ 1 ในภาคผนวก ก.

3) ทางหลวงท้องถิ่น เป็นทางมาตรฐานอยู่ในความดูแลของ
สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท และโยธาธิการจังหวัด

ชื่อเส้นทาง	ระยะทาง (ก.ม.)	อำเภอ
บ. ควน - บ. ใหม่	16.522	เมืองสงขลา - ทาดใหญ่
บ. หัวอนถนน - บ. หุ้งห้วง	16.450	เมืองสงขลา - ทาดใหญ่
บ. โย๊ะ - บ. วังพา	12.622	เมืองสงขลา - ทาดใหญ่
บ. ทูแร่ - น้ำตกโตนงาช้าง	10.000	ทาดใหญ่
บ. หุ้งลุง - ทางหลวงท้องถิ่น	10.974	ทาดใหญ่
บ. ปลักคล้า - บ. กลาง	4.533	ทาดใหญ่
บ. โคกม่วง - บ. ปรางแก้ว	6.585	ทาดใหญ่
บ. ท่าชะมวง - บ. ท่ามะปราง	14.362	รัตภูมิ
บ. เขารักเกียรติ - บ. บางเทรียง	23.922	รัตภูมิ
บ. จังโหลน 3 - บ. นาวรุ	2.398	รัตภูมิ
สถานีรถไฟบางกล่ำ - สถานีรถไฟเกาะใหญ่	14.478	รัตภูมิ
ตลาดนัดควนमित - บ. นาโน	11.526	จะนะ
บ. ปาโล๊ะ - บ. สะพานไม้แก่นตก	10.780	จะนะ
บ. สะพานไม้แก่นตก - บ. เกาะสะบ้า	13.058	จะนะ
บ. พรูมพี - บ. พรูตุ	18.625	เทพา
บ. ปากบาง - บ. นาวปรือ	34.900	ทาดใหญ่ - จะนะ
บ. สะพานไม้แก่นตก - บ. วังใต้	16.694	จะนะ - นาทวี
บ. ลำนุค - บ. คุนายสังข์	12.168	นาทวี - จะนะ
บ. ท่าชะมวง - บ. ควนใหญ่	2.518	รัตภูมิ
บ. หนองยวน - คลองชลประทาน	0.500	รัตภูมิ
บ. เกาะหยง - บ. ท่าหรั่ง	2.356	รัตภูมิ
บ. หุ้งเสม็ด - บ. คลองทราย	4.300	รัตภูมิ
บ. ท่ามะปรางค์ - บ. เขาขาว	0.478	รัตภูมิ
บ. ในเขา - บ. หน้าควน	1.550	รัตภูมิ
บ. หนองอ่อน - บ. โคกรัก	1.432	รัตภูมิ
สามแยกศาลา - บ. ควนนา	4.626	รัตภูมิ

ชื่อเส้นทาง	ระยะทาง (ก.ม.)	อำเภอ
สข. 11002 - บ. เกาะใหญ่	2.926	รัตนภูมิ
บ. เกาะใหญ่ - บ. ปากบาง	5.327	รัตนภูมิ
บ. เกาะใหญ่ - บ. คลองบางกล้า	0.370	รัตนภูมิ
บ. เกาะใหญ่ - บ. ทนongแพบ	1.640	รัตนภูมิ
สข. 11002 - ทะเลสาบสงขลา	1.100	รัตนภูมิ
บ. ทูนบ - คลองแพรกสุวรรณ	1.200	รัตนภูมิ
บ. ทนongชุมแสง - ควนไอดี	2.850	รัตนภูมิ
สถานีเกาะใหญ่ - ร.ร. เกาะใหญ่	0.350	รัตนภูมิ
บ. เกาะใหญ่ - ทางรถไฟสายใต้	1.050	รัตนภูมิ
บ. ไสชิง - บ. ในเมือง	4.000	จะนะ
บ. ชายนา - บ. ป่ายาง	1.600	จะนะ
บ. ช้องเขา - บ. ควนป่าชิง	6.870	จะนะ
บ. ท่าล้อ - บ. คลองทรายขาว	5.400	จะนะ
บ. แชะ - บ. นาสวนอิน	4.000	จะนะ
บ. ล่องมุด - บ. นาหมอศรี	2.850	นาทวี - จะนะ
บ. คลองแงะ - บ. ชุนตัดหวาย	7.900	นาทวี - จะนะ
บ. พรุ - ท่งลาน - คลองหอยโข่ง	12.750	หาดใหญ่
บ. เหนือ - เก่าร้าง - ควนกบ	14.950	หาดใหญ่
คลองหอยโข่ง - บ้านเหนือ	2.750	หาดใหญ่
กำแพงเพชร - ห้วยลึก	12.375	รัตนภูมิ
ม่วงงาม - บางเขียด	8.250	เมือง
ระโนด - เกาะใหญ่	17.250	ระโนด
ระโนด - ควนชลิต	21.300	ระโนด

ที่มา : สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

2. ทางรถไฟ (แผนที่ 3.6)

เส้นทางรถไฟ เป็นเส้นทางสำคัญเส้นทางหนึ่ง ที่ติดต่อจากกรุงเทพมหานคร สู่จังหวัดสงขลา โดยผ่านอำเภอรัศมี กิ่งอำเภอควนเนียง กิ่งอำเภอบางกล่ำ เข้าสู่เขตอำเภอหาดใหญ่ โดยมีสถานีชุมทางหาดใหญ่เป็นศูนย์กลาง มีระยะทางยาวประมาณ 947 กิโลเมตร และจากชุมทางหาดใหญ่ แยกเป็น 2 เส้นทาง คือ

- 1) เส้นทางสายหาดใหญ่ - ปาดังเบซาร์
- 2) เส้นทางสายหาดใหญ่ - ยะลา - สุโงโกลก

จังหวัดสงขลามีสถานีรถไฟรวม 18 สถานี ได้แก่ สถานีควนเนียง สถานีบ้านเกาะใหญ่ สถานีบางกล่ำ สถานีบ้านคินลาน สถานีชุมทางหาดใหญ่ สถานีศาลาท่งลุง สถานีคลองแงะ สถานีคลองร่ำ สถานีบ้านท่าช้อย สถานีปาดังเบซาร์ สถานีควนจง สถานีน้ำม่วง สถานีวัดควนมิต สถานีจะนะ สถานีท่าม่วงลึก สถานีเกาะสะบ้า สถานีเทพา และสถานีตาแปด

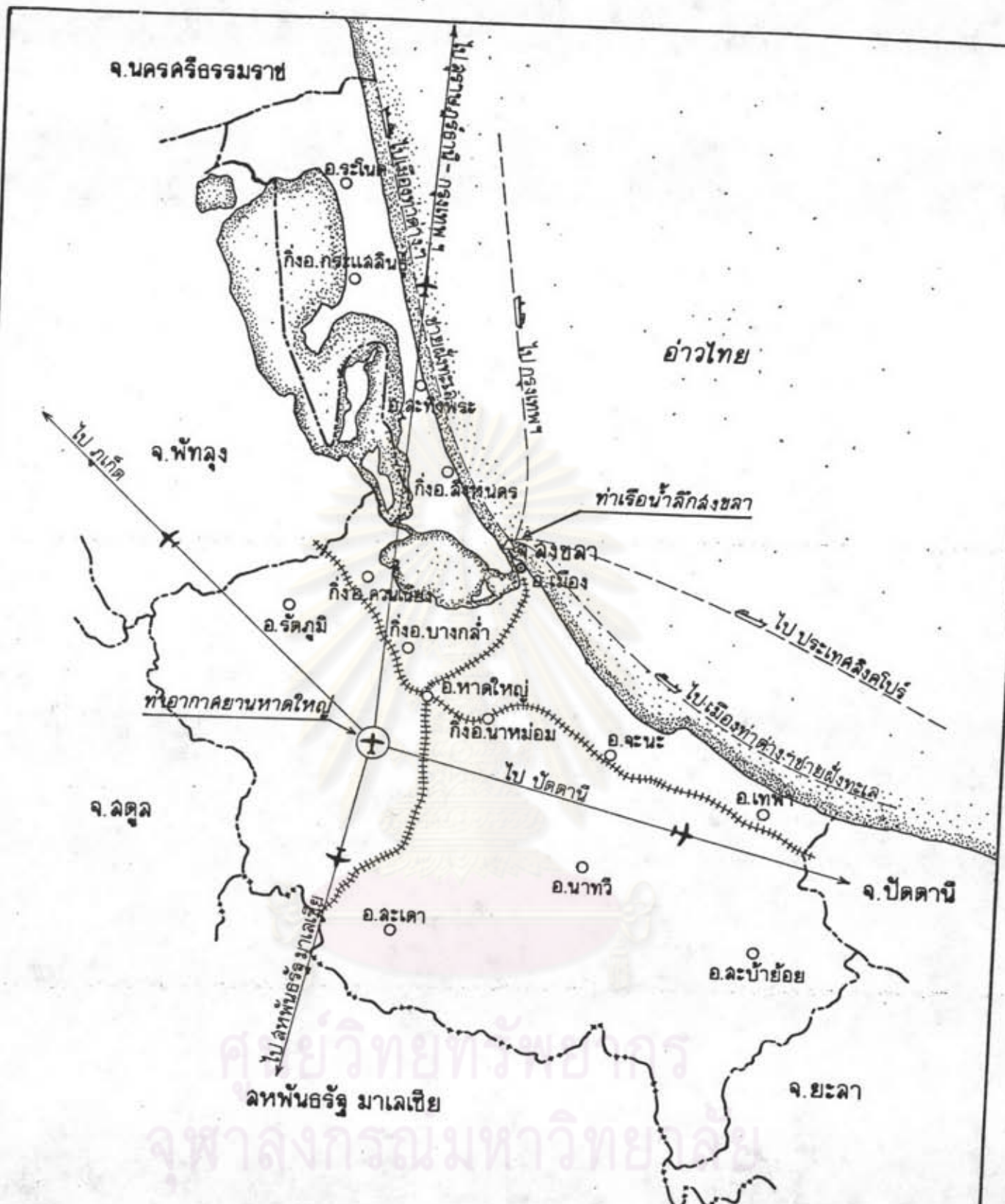
ข. ทางน้ำ (แผนที่ 3.6)

เส้นทางเดินเรือมีทั้งในประเทศ คือ ระหว่างสงขลา - กรุงเทพมหานคร และต่างประเทศในเส้นทางสงขลา - สิงคโปร์

ค. ทางอากาศ (แผนที่ 3.6)

จังหวัดสงขลาเป็นที่ตั้งของสนามบินนานาชาติ มีสายการบินในประเทศและต่างประเทศมาใช้บริการ สำหรับเส้นทางการบินในประเทศในเส้นทางจากจังหวัดสงขลาไปพื้นที่ต่าง ๆ มีหลายเส้นทาง ได้แก่ เส้นทางหาดใหญ่ - กรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ - ภูเก็ต หาดใหญ่ - นราธิวาส หาดใหญ่ - ปัตตานี หาดใหญ่ - นครศรีธรรมราช หาดใหญ่ - ตรัง และหาดใหญ่ - สุราษฎร์ธานี

จากสภาพโครงข่ายการคมนาคมในจังหวัดสงขลา จะเห็นได้ว่าโครงข่ายการคมนาคมที่สะดวกและเข้าถึงได้ง่าย คือ เส้นทางรถยนต์ ทั้งนี้เพราะโครงข่ายถนนได้เชื่อมต่อในทุกพื้นที่ทั้งในเมืองและชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีทางหลวงหมายเลข 4146 ได้ทำให้โครงข่ายการคมนาคมทางรถยนต์ของจังหวัดสงขลา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แผนที่ 3.6

การศึกษาผลกระทบของสะพานติลลุลานนท์ที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และบริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา

0 5 10 20 กม.

- สัญลักษณ์**
- +++++ ทางรถไฟ
 - ✈ เส้นทางบิน
 - |— เส้นทางเดินเรือ

แสดง การคมนาคมและการขนส่ง

3.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

3.4.1 สภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ

ก. สาขาเกษตรกรรม

เกษตรกรรมเป็นการผลิตหลัก และเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของจังหวัดสงขลา โดยมีสัดส่วนประมาณหนึ่งในสามของการผลิตทั้งจังหวัด มีผู้ประกอบการอาชีพนี้ประมาณ 107,547 ครัวเรือน หรือ ร้อยละ 72 ของจำนวนครัวเรือนในจังหวัดสงขลา

1. กสิกรรม

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ได้แก่ ยางพารา ข้าว มะพร้าว และผลไม้ยืนต้นต่าง ๆ เป็นต้น

ยางพารา มีความสำคัญอันดับหนึ่งของภาคใต้ มีเนื้อที่เพาะปลูกมากที่สุด ในภาคใต้ และในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2528 มีพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด 1,430,779 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64.8 ของพื้นที่เกษตรทั้งจังหวัด มีผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณปีละกว่า 120,000 ตัน ซึ่งทำรายได้ให้แก่จังหวัดประมาณ 1,706 ล้านบาท มีเกษตรกรที่ทำสวนยางพาราประมาณ 36,109 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 33.58 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดสงขลา นอกจากนั้นสวนยางพาราของจังหวัดสงขลายังเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญด้วย

สวนยางพาราในจังหวัดสงขลา ประมาณร้อยละ 94.3 เป็นสวนยางขนาดเล็ก มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 1 - 50 ไร่ ในจำนวนสวนยางพาราทั้งหมดนี้ แยกเป็นสวนยางพันธุ์ดีเปิดกรีดให้ผลผลิตแล้วประมาณ 480,000 ไร่เศษ ยางพันธุ์ดีที่ยังเป็นยางอ่อนยังไม่ถึงเวลาให้ผลผลิตประมาณ 410,000 ไร่เศษ โดยกระจายตามอำเภอต่างๆ ยกเว้น อำเภอระโนด และ อำเภอสิงหนคร สำหรับอำเภอที่มีการปลูกยางพารามากที่สุดในจังหวัด คือ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดา อำเภอนาทวี ตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 3.4

ข้าว จังหวัดสงขลามีพื้นที่ปลูกข้าวมากเป็นอันดับ 3 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดนัทลุง ในฤดูการผลิตปี 2528/2529 มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวเจ้า 610,753 ไร่ และเนื้อที่ปลูกข้าวเหนียว 2,392 ไร่ ซึ่งมีทั้งการทำนาปี นาปรัง และปลูกข้าวไร่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 พื้นที่ปลูกและมูลค่ายางพาราจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528

มูลค่า : 1,000 บาท

อำเภอ	พื้นที่ปลูกยางพันธุ์ดี		พื้นที่ปลูกยาง พื้นเมือง	รวม (ไร่)
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล		
หาดใหญ่	117,755	69,500	265,022	452,277
สะเตา	164,725	143,095	16,763	324,583
นาทวี	60,823	42,196	28,743	131,762
สะบ้าย้อย	24,575	30,626	50,000	105,201
เทพา	44,074	53,246	45,524	142,817
รัตภูมิ	5,920	28,141	80,450	114,511
จะนะ	56,825	40,790	1,970	99,585
กิ่งอำเภอนาทม่อม	940	2,575	22,301	25,816
อำเภอเมือง	4,520	4,154	11,986	20,660
กิ่งอำเภอควนเนียง	4,500	2,812	2,620	9,932
กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์	2,935	700	-	3,635
รวม	487,565	417,835	525,379	1,430,779
ผลผลิตเฉลี่ย / กก./ไร่	167	-	77	-
ผลผลิตรวม/กก.	81,423,355	-	40,454,183	121,877,538
มูลค่า	1,139,927	-	566,359	1,706,286

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

การทำนาปีในจังหวัดสงขลามีพื้นที่ถือครองการทำนาปี 686,004 ไร่ พื้นที่ที่มีการถือครองที่นามากที่สุดคือ อำเภอระโนด รองลงมาได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมือง อำเภอรัตนบุรี ตามลำดับ และมีพื้นที่ที่ทำนาจริง 613,145 ไร่ แยกเป็นพื้นที่นาดำร้อยละ 54.3 นาพร้าร้อยละ 45.7 สำหรับข้าวเหนียวจะมีปลูกเพียงเล็กน้อย เพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 3.5)

สำหรับข้าวนาปรังมีเนื้อที่เพาะปลูกทั้งจังหวัด 40,250 ไร่ อำเภอที่ปลูกมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ รองลงมาได้แก่ อำเภอรัตนบุรี ส่วนอำเภอที่ไม่มีการทำนาปรังคือ อำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอจะนะ อำเภอสะบ้าย้อย กิ่งอำเภอควนเนียง และกิ่งอำเภอนาทม่อม

และข้าวไร่มีเนื้อที่ปลูกทั้งจังหวัด 13,738 ไร่ แหล่งที่ปลูกมาก คือ อำเภอนาทวี ส่วนอำเภอที่ไม่มีการปลูกข้าวไร่เลย ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอสิงหนคร และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ (ตารางที่ 3.6)

ในปีการผลิต 2528/2529 ผลผลิตข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในจังหวัดสงขลามีปริมาณรวม 233,040 ตัน เป็นปริมาณข้าวเปลือกที่ได้จากข้าวนาปี 211,631 ตัน ข้าวนาปรัง 18,112 ตัน และข้าวไร่ 3,297 ตัน อำเภอที่ผลิตข้าวเปลือกได้มากที่สุดของจังหวัด คือ อำเภอระโนด รองลงมาได้แก่ อำเภอหาดใหญ่

ข้าวส่วนใหญ่ใช้เพื่อการบริโภคของคน นอกนั้นใช้เพื่อการเลี้ยงสัตว์ และใช้ทำพันธุ์ ในปี พ.ศ. 2528/2529 จังหวัดสงขลายังเสียดุลย์ข้าวเปลือกถึง 20,481 ตัน ซึ่งในสภาพความเป็นจริง การใช้ข้าวเพื่อบริโภคของประชากรในเขตตัวเมือง และบางส่วนของเกษตรกรผู้ผลิตนิยมบริโภคข้าวสารคุณภาพดี จะต้องสั่งซื้อข้าวคุณภาพดีจากภาคอื่นๆ เข้ามาสนองความต้องการของประชากรผู้บริโภคในจังหวัดรวมทั้งนักท่องเที่ยว เนื่องจากข้าวที่ผลิตได้เป็นข้าวคุณภาพต่ำ ชนิด 25% พื้นเมือง

สวนพืชไม้ยืนต้น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มะพร้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 42,489 ไร่ ปลูกกันมากในท้องที่อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ นอกนั้นปลูกกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปและยังมี ทุเรียน ชุนุน ส้มต่างๆ เงาะ มะนาว ลางสาด เป็นต้น รายละเอียดดังตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.5 สภาพการผลิตข้าวเปลือกของจังหวัดสงขลา ปี 2528/2529

ที่	อำเภอ	พื้นที่ทำจริง			ผลผลิตข้าวเปลือก				
		พื้นที่ ถือครอง (ไร่)	นาหว้า (ไร่)	นาหว้า (ไร่)	สัดส่วน	น้ำหนัก (กก.)	รวม (กก.)		
		(ไร่)	น้ำหนัก นาหว้า	น้ำหนัก นาหว้า	น้ำหนัก (กก.)	น้ำหนัก (กก.)			
1	ระโนด	165,520	23,647	138,849	14.6	85.4	9,458,800	38,877,720	48,336,520
2	หาดใหญ่	105,780	36,955	55,434	40.0	60.0	14,782,000	15,521,520	30,303,520
3	เมือง	74,400	60,653	8,585	87.6	12.4	24,261,200	2,403,800	26,665,000
4	รัตภูมิ	67,038	55,520	2,700	95.4	4.6	22,208,000	756,000	22,964,000
5	สทิงพระ	53,986	17,146	35,268	32.7	67.3	6,888,400	9,875,040	16,733,440
6	เทพา	52,824	36,922	500	98.7	1.3	14,768,800	140,000	14,908,800
7	จะนะ	46,512	39,860	4,000	90.9	9.1	15,944,000	1,120,000	17,064,000
8	กิ่งอ.ควนเนียง	41,781	19,477	2,100	93.3	9.7	7,790,800	588,000	8,378,800
9	กิ่งอ.กระแสสินธุ์	38,102	7,545	30,557	19.8	80.2	3,018,000	8,555,960	11,573,960
10	นาทวี	19,469	17,793	-	100.0	-	7,117,200	-	7,117,200
11	สะบ้าย้อย	11,202	10,588	-	100.0	-	4,235,200	-	4,235,200
12	สะเตeah	6,139	3,907	2,232	63.9	36.4	1,562,800	624,800	2,187,600
13	กิ่งอ.นาหม่อม	3,251	2,907	-	100.0	-	1,162,800	-	1,162,800
รวม		686,004	332,920	280,225	54.3	45.7	133,198,000	78,463,000	211,661,000

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 3.6 สถานการณ์ปลูกข้าวนาปรังและข้าวไร่ของจังหวัดสงขลา ปี 2528/2529

ที่	อำเภอ	นาปรัง		ข้าวไร่	
		พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (กก.)	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (กก.)
1	ระโนด	5,900	2,655,000	-	-
2	หาดใหญ่	18,150	8,167,500	1,865	447,600
3	เมือง	-	-	-	-
4	รัตภูมิ	11,600	5,220,000	320	76,800
5	สทิงพระ	-	-	-	-
6	เทพา	400	180,000	1,440	345,600
7	จะนะ	-	-	544	130,560
8	กิ่งอ.ควนเนียง	-	-	-	-
9	กิ่งอ.กระแสสินธุ์	2,100	945,000	-	-
10	นาทวี	1,600	720,000	5,753	1,380,720
11	สะบ้าย้อย	-	-	1,370	328,800
12	สะเตา	500	225,000	1,611	386,640
13	กิ่งอ.นาหม่อม	-	-	835	200,400
	รวม	40,250	18,112,500	13,738	3,297,120

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.7 พื้นที่ปลูกผลไม้ของจังหวัดสงขลา ปีการผลิต 2528/2529

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต	มูลค่า (ล้านบาท)
มะพร้าว	45,926 (40,924)	56,478,400 ผล	130.96
มะม่วงหิมพานต์	18,383 (8,724)	5,757,840 กก.	69.09
ทุเรียน	12,839 (11,722)	11,135,900 ผล	222.72
เงาะ	11,262 (10,323)	16,984,500 กก.	135.88
ลิ้มเขียวหวาน	4,890 (4,588)	8,258,400 กก.	82.58
สะตอ	3,152 (2,510)	12,550,000 ฝัก	25.10
ลางสาด	2,109 (2,012)	2,213,200 กก.	28.77
ลิ้มโอ	2,172 (1,949)	1,754,100 ผล	8.77
กาแฟ	1,550 (1,545)	231,750 กก.	18.54
มังคุด	653 (554)	470,900 กก.	6.12
ลองกอง	227 (43)	40,850 กก.	0.04

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

หมายเหตุ : () พื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว

จากตารางจะเห็นได้ว่า พืชไม้ยืนต้นที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดสงขลา มากที่สุด คือ ทุเรียน มีมูลค่าถึง 222.72 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ เงาะ มะพร้าว ซึ่งมีมูลค่า 135.88 และ 130.96 ล้านบาท ตามลำดับ นับได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลา

2. การปลูกลี้น

การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดสงขลามีทั้งเลี้ยงเพื่อใช้งาน และเพื่อการค้า โดยเฉพาะในท้องที่ชนบทมีการเลี้ยงสัตว์แทบทุกครัวเรือน สัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่ เป็ด ไก่ โค กระบือ และสุกร (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 จำนวนปลูกลี้น และลีดวปีกในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528-2529

ชื่อลีดว	จำนวนลีดวเลียง (ตัว)		เปลี่ยนแปลงจากปีก่อน	
	2528	2529	+ เฝิม	- ลด
ไก่อ	863,531	699,810	-	163,721
เบ็ด	266,632	325,733	+	59,101
โค	146,373	106,410	-	39,963
สุกร	62,147	54,920	-	7,227
กระบือ	7,767	6,498	-	1,269

ที่มา : สำนักงานปลูกลี้นจังหวัดสงขลา

ในช่วง 2 ปีนี้ปริมาณลีดวเลียงในจังหวัดสงขลา มีจำนวนลดลงเกือบทุกประเภท มีเฉพาะเบ็ดที่มีการเลียงมากขึ้น การเลียงลีดวในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นการเลียงรายย่อยการจัดตั้งเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ตั้งแต่ 200 ตัวขึ้นไปมีจำนวนน้อย เนื่องจากประสบปัญหาด้านเงินทุนและความรู้ความชำนาญประกอบกันยังไม่เห็นความลีดวที่ลีดวจะยึดเป็นอาชีพ นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาด้านการตลาด และมีกฏกวดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

สำหรับฟาร์มเลียงลีดว ประเภทโค กระบือ ที่ถูกดองตามหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเลียงลีดว เพื่อลีดวออกฉบับที่ 1 ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การตั้งฟาร์มเลียงโค - กระบือ เพื่อลีดวออกจำหน่ายยังต่างประเทศมีจำนวน 11 ฟาร์ม กระจายอยู่อำเภอต่างๆ ดังนี้

อำเภอหาดใหญ่	5	ฟาร์ม
อำเภอสะเตา	2	ฟาร์ม
อำเภอรังษุมิ	2	ฟาร์ม
อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ	พื้นที่ละ	1 ฟาร์ม

3. การประมง

การประมงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัดสงขลาอีกสาขาหนึ่ง เนื่องจากจังหวัดสงขลามีพื้นที่ตลอดแนวด้านตะวันออกติดชายฝั่งทะเล และมีพื้นที่บางส่วนในท้องที่อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร กิ่งอำเภอลี้หนคร อำเภอระโนด และ อำเภอรัตนบุรีติดต่อกับทะเลสาบสงขลา การประมงของจังหวัดมีทั้งการประมงน้ำจืด การประมงน้ำกร่อย และการประมงน้ำเค็ม ซึ่งแหล่งประมงน้ำเค็มจะอยู่ในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนล่าง อ่าวไทย และบริเวณทะเลเพื่อนบ้านต่าง ๆ ส่วนการประมงน้ำจืดอยู่ในทะเลสาบตอนใน ลำคลอง และหนองบึงต่าง ๆ

ในปี พ.ศ. 2529 จังหวัดสงขลามีผู้ประกอบอาชีพประมงจำนวน 15,480 ราย มีเรือประมงใช้เครื่องยนต์ 2,324 ลำ มีพื้นที่จับสัตว์น้ำประมาณ 4,036,750 ไร่ มีผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 650 ราย (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528-2529

ประเภท	ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ (เมตริกตัน)		การเปลี่ยนแปลงจากปีก่อน	
	2528	2529	+ เพิ่ม	- ลด
สัตว์น้ำเค็ม	164,689	267,351	+102,662	
สัตว์น้ำจืด	3,496	3,955	+ 459	
รวม	168,185	271,306	+103,121	
มูลค่า (ล้านบาท)	946	1,889	+943	

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา

การประมงของจังหวัดสงขลาอยู่ในภาวะที่แจ่มใสมาก ในปี พ.ศ. 2529 สามารถจับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2528 ถึง 103, 121 เมตริกตัน และภาวะการค้าสัตว์น้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณความต้องการวัตถุดิบประเภทสัตว์น้ำของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง และอุตสาหกรรมปลาป่นอยู่ในระดับที่สูงมาก ทำให้เกิดการแข่งขันกันในการซื้อสัตว์น้ำชนิดต่างๆ เพื่อนำไปเป็นวัตถุดิบการผลิต ประกอบกับภาวะการจับสัตว์น้ำของประเทศเพื่อนบ้านชลดตัวลง เป็นเหตุให้การค้าสัตว์น้ำของไทย และจังหวัดสงขลาในปีนี้ค่อนข้างแจ่มใส

4. การทำป่าไม้

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,561.77 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอง ไม้ขนุนป่า ไม้กระยาเลย ไม้สยาแดง เป็นต้น มีเขตป่าสงวนแห่งชาติ 41 ป่า เนื้อที่ 2,011.60 ตารางกิโลเมตร มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 เขต คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าดงดิบอยู่ใน 7 อำเภอ คือ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ แต่สภาพป่าไม่สมบูรณ์นัก เนื่องจากการบุกรุกทำลายป่าของประชาชนเพื่อทำสวนยางพาราประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด ถึงแม้จะมีการป้องกันรักษาแต่มีอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ขาดอุปกรณ์ งบประมาณ ประกอบกับพื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นที่หลบซ่อนของ ผกค. จคม. และ ชก. ซึ่งยังคงมีอิทธิพลในเขตป่า ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้อย่างเต็มที่

โดยในปี พ.ศ. 2527 มีรายได้นำส่งคลังเป็นค่าธรรมเนียม 2,137,560.49 บาท มูลค่าผลิตภัณฑ์จากไม้ 21,586.97 ลูกบาศก์เมตร ไม้ที่ล้ำค่า ได้แก่ ไม้หลุมพอง ไม้ไข่เขียว ไม้จำปา ไม้ยาง ไม้กระบาก ไม้ตะเคียนชนิดต่างๆ และไม้สยา

ข. สาขาอุตสาหกรรม

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดทางภาคใต้ ที่มีความเจริญด้านอุตสาหกรรมในขั้นแนวหน้า เนื่องจากจังหวัดสงขลาถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้ โดยมีอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญ ประกอบกับในจังหวัดสงขลามีแหล่งวัตถุดิบ และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ คือ ข้าว ยางพารา แร่ธาตุ และสัตว์น้ำ รวมทั้งยังเป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่งอีกด้วย ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้อัตราการขยายตัวและการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเจริญเติบโตรวดเร็วขึ้น

- อุตสาหกรรม ลักษณะโครงสร้างของอุตสาหกรรมในจังหวัด ปี พ.ศ. 2529 มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดต่างๆ รวม 1,092 โรงงาน จำนวนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม 15,956 คน มีเงินจดทะเบียนประมาณ 1,432.83 ล้านบาท โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยางพารา ข้าว และสัตว์น้ำ อำเภอที่มีการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดในจังหวัด คือ อำเภอหาดใหญ่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอระโนด ตามลำดับ (แผนที่ 3.7) ส่วนขนาดของโรงงานเมื่อพิจารณาจากเงินทุนจดทะเบียน และจำนวนคนงานโดยเฉลี่ยแล้ว โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณอำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมือง และอำเภอสะเตา และโรงงานอุตสาหกรรมใน 3 อำเภอมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้นจะเห็นได้ว่า (ตารางที่ 3.10) ทั้งอำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมือง จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมลดลง แต่เงินทุนจดทะเบียนและจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้นมาก ในส่วนของภาพรวมของจังหวัดแล้ว ปี พ.ศ. 2529 มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2528 จำนวน 15 โรงงาน เงินทุน 168.04 ล้านบาท และสามารถจ้างงานเพิ่มขึ้น 3,284 คน

- การทำเหมืองแร่ จากการสำรวจของกรมทรัพยากรธรณี พบว่าจังหวัดสงขลามีแหล่งแร่ที่สำคัญได้สำรวจพบแล้วและได้ให้ประทานบัตรไปแล้ว ได้แก่ แร่ดีบุก วุลแฟรม ฟอสเฟต แบไรต์ ซีไรต์ ตะกั่ว หินปูนอุตสาหกรรม และทรายแก้ว ถึงปี พ.ศ. 2529 กรมทรัพยากรธรณีได้ออกประทานบัตรไปแล้ว ประมาณ 28,953 ไร่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (แผนที่ 3.8)

- 1) ดีบุก พบกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะบริเวณใกล้เขาแกรนิต ทางฝั่งตะวันตกของอำเภอรัตภูมิและอำเภอหาดใหญ่ นอกจากนี้ยังพบในบริเวณอำเภอนาทวี และอำเภอสะเตา กรมทรัพยากรธรณีได้ให้ประทานบัตรแล้วประมาณ 17,000 ไร่
- 2) วุลแฟรม พบทางตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอรัตภูมิและทางตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอหาดใหญ่ บางแห่งพบในบริเวณเดียวกันกับดีบุก ได้ออกประทานบัตรไปแล้ว 570 ไร่ และพื้นที่ที่ประทานบัตรวุลแฟรมและดีบุกอีก 9,034 ไร่
- 3) แบไรต์ พบทางตะวันตกเฉียงเหนือ และตะวันตกของอำเภอรัตภูมิ บริเวณเขาแกรนิต ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับจังหวัดพัทลุงและตรัง ออกประทานบัตรแล้ว 635 ไร่
- 4) ซีไรต์ พบบริเวณตำบลลลุ อำเภอหาดใหญ่ ได้รับประทานบัตรไปแล้ว 103 ไร่
- 5) ตะกั่ว พบบริเวณตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตภูมิ ออกประทานบัตรไปแล้วประมาณ 710 ไร่

ตารางที่ 3.10 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม เงินทุน คนงาน และการเปลี่ยนแปลง แยกรายอำเภอในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528 - 2529

อำเภอ	จำนวนโรงงาน		การเปลี่ยนแปลง	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลง +เพิ่ม - ลด	จำนวนคนงาน (คน)		การเปลี่ยนแปลง
	2528	2529		2528	2529		2528	2529	
หาดใหญ่	393	389	-4	905.69	967.06	+61.37	8,800	10,205	+1,405
เมือง	185	183	-2	254.15	323.61	+69.46	2,268	2,966	+698
ระโนด	162	156	-6	18.82	17.47	-1.35	292	287	-5
รัตภูมิ	91	100	+9	18.48	19.43	+0.95	356	497	+141
สทิงพระ	81	83	+2	4.90	5.12	+0.22	137	140	+3
จะนะ	68	74	+6	5.44	8.19	+2.75	118	216	+98
สะเตา	28	35	+7	42.68	47.42	+4.74	477	1,200	+723
สะบ้าย้อย	22	23	+1	0.88	0.93	+0.05	40	40	0
เทพา	19	19	-	4.42	4.42	-	51	53	+2
นาทวี	15	17	+2	8.32	8.56	+0.24	104	135	+31
กิ่ง อ.กระแสดำ	13	12	-1	1.01	0.82	-0.19	29	17	-12
กิ่ง อ.นาหม่อม	-	1	+1	-	29.80	+29.80	-	200	+200
รวม	1,077	1,092	+15	1,264.79	1,432.83	+160.04	12,672	15,956	+3,284

ที่มา : อุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา

6) ฟอสเฟต มีมากบริเวณทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอรัตนภูมิ บริเวณตำบลกำแพงเพชร ได้ออกประทานบัตรประมาณ 27 ไร่

7) หินปูนเพื่ออุตสาหกรรม พื้นที่มีการออกประทานบัตรไปแล้ว คือ บริเวณตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 75 ไร่

8) ทรายแก้วมีมากบริเวณหาดทราย และชายทะเลด้านตะวันออกของ จังหวัด บริเวณตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา และตำบลนาทับ อำเภอจะนะ ได้รับประทานบัตรแล้วเป็นเนื้อที่ประมาณ 799 ไร่

ในปี พ.ศ. 2529 มีเหมืองแร่ที่เปิดดำเนินการในเขตรับผิดชอบ ของสำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดสงขลา จำนวน 20 เหมือง มีผู้ได้รับใบอนุญาตแต่งแร่ 5 ราย และร้านรับซื้อแร่ 7 ร้าน กรรมกรเหมืองแร่ 478 คน

ในปี พ.ศ. 2529 จังหวัดสงขลาสามารถผลิตแร่ได้ 1,396.76 เมตริกตัน เพิ่มจากปี พ.ศ. 2528 แต่ลดลงจากปี พ.ศ. 2527 ซึ่งแร่ที่ผลิตได้เพิ่มขึ้น คือ แร่ดีบุก ผลิตได้ 1,184.23 เมตริกตัน ผลผลิตเพิ่มจากปี พ.ศ. 2528 ถึง 309.71 เมตริกตัน ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากสถานการณ์ดีบุกตกต่ำเริ่มคลี่คลายลงบ้างแล้ว ส่วนแร่ตะกั่วและแร่วุลแฟรม มีปริมาณลดลงจากปี พ.ศ. 2527 และ พ.ศ. 2528 (ตารางที่ 3.10 ก)

ตารางที่ 3.10 ก. ผลผลิตแร่ในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2527-2529

ประเภทแร่	พ.ศ. 2527	พ.ศ. 2528	การเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2529		การเปลี่ยนแปลง + เพิ่ม - ลด
			+ เพิ่ม	- ลด	
1. ดีบุก	-	-	-	-	-
- แร่เหมือง	862.430	844.568	- 17.862	1,151.480	+ 306.912
- แร่ร้อน	19.810	29.952	+ 10.142	32.750	+ 2.798
2. วุลแฟรม	96.030	108.780	+ 12.750	70.530	- 38.250
3. ตะกั่ว	574.500	231.000	-343.500	142.000	-89.000
รวม	1,552.770	1,214.300	-338.470	1,396.760	182.460

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดสงขลา

จ. นครศรีธรรมราช

อ. ฐะโบสถ์

กิ่งอ. กระแล

อ่าวไทย

อ. ตะกั่วพริ้ว

จ. พัทลุง

กิ่งอ. สิงหนคร

อ. สิงขรา

กิ่งอ. ควนเนียง

อ. เจริญ

อ. รังษี

กิ่งอ. บางกล่ำ

กิ่งอ. นาหม่อม

อ. หาดใหญ่

อ. จะนะ

จ. สตูล

อ. เทพา

จ. ปัตตานี

อ. ละเตา

อ. นาทวี

อ. ละบ้าย้อย

จ. ยะลา

สหพันธ์รัฐ มาเลเซีย

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดสงขลา

แผนที่ 3.8

การศึกษาผลกระทบของละหวนดินลูกลานที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และ บริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา

0 5 10 20 กม.

สัญลักษณ์

- ★ ดับก
- ☆ วูลแฟรม
- ☒ ทวายแก้ว
- ☒ ซีไรต์

แสดง แหล่งแร่ในจังหวัดสงขลา

- หินปูนเพื่ออุตสาหกรรม
- ☒ ฟอสเฟต
- ★ แบริต์

ค. การพาณิชย์กรรมและการบริการ

การพาณิชย์กรรม และการบริการนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาสาขาหนึ่ง จังหวัดสงขลามีแหล่งการค้า และความเจริญทางธุรกิจแยกเป็น 2 จุด คือ ท้องที่อำเภอเมืองสงขลา เป็นศูนย์กลางการค้าและแหล่งความเจริญมาแต่อดีต เนื่องจากเป็นแหล่งเมืองท่าขนส่งสินค้า และธุรกิจการค้าโดยทางเรือ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมที่ตั้งหน่วยงานของรัฐด้วย อีกจุดหนึ่งคือ อำเภอหาดใหญ่ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการคมนาคม ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางอากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งหาดใหญ่เป็นที่ตั้งของท่าอากาศยานนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ มีประชาชน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศผ่านเข้าออกอย่างหนาแน่นหาดใหญ่จึงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าที่เจริญของจังหวัด

นอกจากนี้จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียในหลายท้องที่ อันได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอสะเตา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวี ก่อให้เกิดลักษณะการค้าตามแนวชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่บางส่วนของอำเภอสะเตาติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ที่เรียกว่า ตลาดป่าดงเบซาร์และตลาดจิงโหลน มีประชาชนติดต่อดี้อย่างมาก

1. การค้าส่งและค้าปลีก

1) การค้าส่ง

ลักษณะการค้าโดยทั่วไปมีลักษณะกระจาย ไม่มีการจัดตั้งเป็นตลาดกลางขายส่งโดยตรง ร้านค้าส่งส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลาประเภทสินค้าขายส่ง ได้แก่ ข้าวสาร น้ำตาลทราย น้ำมันเชื้อเพลิง ปูนซิเมนต์และเครื่องอุปโภคบริโภคเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนร้านขายส่งที่จดทะเบียนดังนี้

- ข้าวสาร มีร้านขายส่งข้าวสารที่จดทะเบียน 34 ราย อยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ 25 ราย นอกนั้นกระจายอยู่ในอำเภอเมือง และอำเภออื่น ๆ

- น้ำตาลทราย มีร้านส่งอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ 10 ราย อำเภอเมือง 6 ราย

- น้ำมันเชื้อเพลิง จังหวัดสงขลาเป็นที่ตั้งของคลังน้ำมันเชื้อเพลิงของบริษัทต่างๆ จำนวน 4 ราย โดยตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา ซึ่งคลังน้ำมันของบริษัทต่างๆ จะส่งน้ำมันเชื้อเพลิง ให้แก่ สถานบริการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงต่างๆ ทั้งในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงอื่นๆ ได้แก่ นัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. คลังน้ำมันของบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด
2. คลังน้ำมันของบริษัทเอสโซ่สแตนดาร์ดประเทศไทย จำกัด
3. คลังน้ำมันของบริษัทคาลเท็กซ์ (ประเทศไทย) จำกัด
4. คลังน้ำมันการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

- ปูนซิเมนต์ จังหวัดสงขลา มีสำนักงานสาขาของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่ มีหน้าที่รับผิดชอบในการกระจายผลิตภัณฑ์ปูนซิเมนต์ชนิดต่างๆ

- สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นๆ ได้แก่ ผงซักฟอก น้ำมันพืช นมข้น สบู่ และเบ็ดเตล็ดอื่นๆ มีร้านค้าส่งที่เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าเหล่านี้ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่นำเข้ามาจากกรุงเทพมหานคร

2) การค้าปลีก

สินค้าที่จำหน่ายในจังหวัดมีทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองในท้องถิ่น และสินค้านำเข้าจากจังหวัดอื่นๆ ประเภทของสินค้ามีทุกหมวด ได้แก่ หมวดอาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า วัสดุก่อสร้าง รถจักรยานยนต์ วัสดุเชื้อเพลิง เครื่องไฟฟ้า และหมวดสินค้า เบ็ดเตล็ด

2. การบริการ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการคมนาคม ทำให้ประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเกี่ยวข้องมากมาย ด้วยเหตุนี้จึงเกิดสถานบริการต่างๆ รองรับนักท่องเที่ยวมากมาย เช่น โรงแรมชั้น 1 และชั้น 2 กว่า 60 แห่ง สถานบริการ สถานเริงรมย์ประเภทต่างๆ 50 กว่าแห่ง โรงภาพยนตร์กว่า 10 โรง ทำรายได้เข้าสู่จังหวัดและ

ประเทศเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในภาคเอกชน ยังมีสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา และสมาคมโรงแรมหาดใหญ่สงขลา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมกิจการด้านการบริการให้กว้างขวางมากขึ้น

จังหวัดสงขลาเป็นเมืองท่า และเมืองชายฝั่งทะเลที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้มาตั้งแต่สมัยโบราณ มีมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษตกทอดให้คนรุ่นหลังสืบทอดมามากมาย มีหาดทรายที่สวยงาม มีน้ำตก ทะเลสาบและทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีหาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าของภาคใต้ เป็นศูนย์กลางคมนาคม เป็นเมืองชายแดนติดต่อกับมาเลเซีย หาดใหญ่จึงเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในด้านธุรกิจการค้า ในขณะที่เดียวกันสงขลายังคงรักษาความเก่าแก่ของโบราณสถานอันเป็นเอกลักษณ์ของเมือง กล่าวโดยสรุปคือ จังหวัดสงขลา มีลักษณะที่แตกต่างในตัวเอง คือลักษณะความเก่าของเมืองสงขลาและความใหม่ของเมืองหาดใหญ่ ด้วยระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตรเท่านั้น

สำหรับภาวะการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาใน ปี พ.ศ. 2529 มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาถึง 622,968 คน เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศสิงคโปร์และนักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ออสเตรเลีย อเมริกา ฝรั่งเศส อินโดนีเซีย อินเดีย เป็นต้น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวใน ปี พ.ศ. 2529 เพิ่มขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2528 ถึง 116,149 คน หรือร้อยละ 22.9 ในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย มากที่สุด รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวจากประเทศสิงคโปร์ คือ มีจำนวนเพิ่มขึ้น 107,860 คน และ 18,593 คนตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวจากชาติอื่นๆ ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสงขลา มีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ. 2528 10,304 คน (ตารางที่ 3.11)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.11 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน
จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528 - 2529

สัญชาติ	พ.ศ. 2528	พ.ศ. 2529	การเปลี่ยนแปลง	
			คน	ร้อยละ
มาเลเซีย	378,716	486,576	+ 107,860	+ 28.5
สิงคโปร์	69,768	88,361	+ 18,593	+26.6
ชาติอื่นๆ	58,335	48,031	- 10,304	- 17.7
รวม	506,819	622,968	+ 116,149	+ 22.9

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาภาคใหญ่

ง. การเงินการคลัง

1. สถาบันการเงิน

ในปี พ.ศ. 2529 จังหวัดสงขลามีสถาบันการเงินรวมทั้งสิ้น 59 สำนักงาน เป็นสาขาธนาคารพาณิชย์ 42 สำนักงาน ธนาคารออมสิน 12 สำนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 1 สำนักงาน บริษัทเงินทุน 3 สำนักงาน และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 1 สำนักงาน นับเป็นจังหวัดที่มีสถาบันการเงินมากที่สุดในภาคใต้ สถาบันการเงินเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ในอำเภอหาดใหญ่มากที่สุดของจังหวัด คือ ในปี พ.ศ. 2529 มีถึง 31 สำนักงาน หรือ ร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ อำเภอเมืองสงขลามี 10 สำนักงาน หรือร้อยละ 17 ของจำนวนสถาบันการเงินที่มีอยู่ในจังหวัด (ตารางที่ 3.12)

ตารางที่ 3.12 จำนวนสถาบันการเงินแยกรายอำเภอในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528 - 2529

(สำนักงาน

อำเภอ	ธนาคารพาณิชย์		ธนาคารออมสิน		ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์		บริษัทเงินทุน		รวมทั้งสิ้น	
	2528	2529	2528	2529	2528	2529	2528	2529	2528	2529
	หาดใหญ่	22	24	2	2	1	1	4	4	29
เมืองสงขลา	9	9	1	1	-	-	-	-	10	10
สะเดา	5	5	2	2	-	-	-	-	7	7
ระโนด	1	1	1	1	-	-	-	-	2	2
รัตภูมิ	1	1	1	1	-	-	-	-	2	2
นาทวี	1	1	1	1	-	-	-	-	2	2
จะนะ	-	1	1	1	-	-	-	-	1	2
สะบ้าย้อย	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
เทพา	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
สทิงพระ	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
รวม	39	42	12	12	1	1	4	4	56	59

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

2. ปริมาณเงินฝากและการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ (ตารางที่

3.13)

1) เงินฝาก

ในปี พ.ศ. 2529 สาขาธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดสงขลาสามารถระดมเงินฝากได้ จำนวน 9,434.0 ล้านบาท เทียบกับ 8,294.3 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2528 เพิ่มขึ้น 1,139.7 ล้านบาท หรือร้อยละ 13.7 โดยอัตราการขยายตัวต่ำกว่าปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.2 เนื่องจากการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง และมีการเพิ่มอัตราภาษีดอกเบี้ยเงินฝากจากร้อยละ 12.5 เป็นร้อยละ 15.0 ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 ทำให้จำนวนเงินฝากลดลง อย่างไรก็ตามยอดเงินฝากในจังหวัดสงขลายังมีปริมาณเพิ่มขึ้นสูงที่สุดในภาคใต้ รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ซึ่งเพิ่มขึ้น 482.2 ล้านบาท และ 463.1 ล้านบาท ตามลำดับ

2) การให้สินเชื่อ

การขยายตัวของสินเชื่อในจังหวัดสงขลาอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าปี พ.ศ. 2528 โดยสิ้นปี พ.ศ. 2529 ยอดเงินให้สินเชื่อในจังหวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 8,265.6 ล้านบาท เปรียบเทียบกับ 7872.3 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2528 คือเพิ่มขึ้น 398.3 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 5 ต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 โดยที่การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ให้แก่ผู้ประกอบการค้าปลีกและค้าส่ง การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม

สำหรับสินเชื่อ เพื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2529 มีจำนวน 727.8 ล้านบาท เมื่อแยกตามวัตถุประสงค์ของการให้สินเชื่อแล้ว ผู้ประกอบการทางการเกษตรที่ได้รับสินเชื่อมากที่สุด คือ ผู้ประกอบการทำสวนยางพารา รองลงมาได้แก่ การประมง และการปศุสัตว์ ตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การทำสวนยางพารา	297.7	ล้านบาท
การประมง	182.5	ล้านบาท
การปศุสัตว์	144.7	ล้านบาท
การทำสวนปาล์ม	52.4	ล้านบาท

ตารางที่ 3.13 ปริมาณเงินฝากและการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ให้จังหวัด
ปี พ.ศ. 2521 - 2529

ล้านบาท

สิ้นปี	จำนวน สาขา	เงินฝาก	สินเชื่อ	สินเชื่อ/เงินฝาก ร้อยละ
2521	29	2,208.7	1,694.0	76.7
2522	30	2,540.9	2,559.9	100.7
2523	32	3,148.7	2,949.5	93.7
2524	33	3,793.5	3,795.1	100.1
2525	35	4,670.1	4,973.8	106.5
2526	36	6,041.5	6,970.9	115.3
2527	38	7,137.8	7,388.6	103.5
2528	39	8,294.3	7,872.3	94.9
2529	42	9,434.0	8,265.8	87.6

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำสวนผลไม้	2.2	ล้านบาท
การทำสวนมะพร้าว	0.3	ล้านบาท
อื่นๆ	29.5	ล้านบาท
รวม	727.8	ล้านบาท

3. การคลังท้องถิ่น

ในจังหวัดสงขลา ได้แบ่งรูปแบบการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดในส่วนที่ไม่ใช่เทศบาลหรือสุขาภิบาล เทศบาลมีทั้งหมด 3 แห่ง เป็นเทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง และสุขาภิบาลอีก 14 แห่ง

ในปี พ.ศ. 2529 ท้องถิ่นที่มีรายได้สูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองสงขลา รองลงมาได้แก่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาลตำบลสะเดา ตามลำดับ ท้องถิ่นที่มีรายได้ต่ำสุด ได้แก่ สุขาภิบาลนาสีทอง เมื่อพิจารณารายได้รายจ่ายของแต่ละท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเกินดุลย์ คือ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย

สำหรับรายได้ของท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2529 เทียบกับปี พ.ศ. 2528 แล้วจะเห็นว่าเกือบทุกท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น ยกเว้นเฉพาะสุขาภิบาลจะนะ มีรายได้ลดลง และ สุขาภิบาลบ้านพรุ มีรายได้เท่าเดิม ท้องถิ่นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองสงขลาเพิ่มขึ้นถึง 157,525,090 บาท หรือร้อยละ 321.16 รองลงมาได้แก่ สุขาภิบาลสิงหพระ และสุขาภิบาลระโนด เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.93 และร้อยละ 31.54 ตามลำดับ ส่วนรายจ่ายของท้องถิ่นนั้นเกือบทุกท้องถิ่นมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นกว่า ปี พ.ศ. 2528 ยกเว้นสุขาภิบาลนาสีทอง สุขาภิบาลเทพา และสุขาภิบาลจะนะ ซึ่งมีรายจ่ายลดลงกว่าปีก่อน และเทศบาลเมืองสงขลาที่เป็นท้องถิ่นที่มีรายจ่ายเพิ่มกว่าปีที่แล้วมากที่สุด คือ 157,637,875 บาท หรือร้อยละ 326.26 รองลงมา ได้แก่ สุขาภิบาลสิงหพระ และสุขาภิบาลระโนด จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วท้องถิ่นจะมีรายได้และรายจ่ายสูงขึ้นเกือบทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.14)

ตารางที่ 3.14 รายรับ รายจ่าย ส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528 - 2529

หน่วยงาน	ปีงบประมาณ 2529		ปีงบประมาณ 2528		อัตราการเปลี่ยนแปลง + เพิ่ม - ลด ร้อยละ	
	รายรับ	รายจ่าย	รายรับ	รายจ่าย	รายรับ	รายจ่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	62,037,539	60,824,983	48,477,292	47,167,350	+28.00	+29.00
เทศบาลเมืองสงขลา	206,573,700	205,954,688	49,048,610	48,316,813	+321.16	+326.26
เทศบาลเมืองหาดใหญ่	139,137,380	136,908,556	138,152,840	135,911,960	+0.71	+0.73
เทศบาลตำบลสะเตา	17,220,100	16,982,540	14,952,310	14,758,190	+15.17	+15.07
สุขาภิบาลบ้านพรุ	3,747,645	3,645,131	3,747,645	3,639,122	-	+0.16
สุขาภิบาลระโนด	2,683,453	2,627,561	2,039,939	1,987,949	+31.54	+32.20
สุขาภิบาลป่าดงเขารัง	2,644,960	2,576,518	2,140,380	2,083,364	+23.57	+23.67
สุขาภิบาลวังลา	2,644,640	2,561,090	2,517,242	2,446,839	+5.06	+4.67
สุขาภิบาลนาทวี	2,195,239	2,134,003	2,167,422	2,107,028	+1.28	+1.28
สุขาภิบาลพะตง	2,091,770	2,034,420	1,909,926	1,857,916	+9.52	+9.50
สุขาภิบาลควนเนียง	1,678,869	1,628,488	1,529,142	1,483,268	+9.79	+9.79
สุขาภิบาลสทิงพระ	1,531,220	1,492,500	1,151,860	1,094,360	+32.93	+36.38
สุขาภิบาลกำนงเพชร	1,398,640	1,362,760	1,262,777	1,187,691	+10.76	+14.74
สุขาภิบาลสะบ้าย้อย	1,372,845	1,331,655	1,258,852	1,219,828	+9.05	+9.17
สุขาภิบาลปรีก	1,348,805	1,314,174	1,199,160	1,167,640	+12.48	+12.55
สุขาภิบาลจะนะ	1,331,214	1,291,275	1,543,739	1,505,698	-138.24	-14.28
สุขาภิบาลเทพา	1,216,250	1,093,360	1,203,261	1,167,163	+1.08	-6.32
สุขาภิบาลนาสีทอง	1,198,477	1,121,264	1,192,247	1,145,613	+0.52	-2.12
รวม	452,052,746	446,884,966	275,494,644	270,247,792	+63.91	+65.35

ที่มา : สำนักงานผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น

3.4.2. การวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจ

ก. การหาค่าความชำนาญพิเศษในการผลิตของจังหวัดสงขลา

ในการพิจารณาหาสาขาการผลิตที่เป็นสาขานำในทางเศรษฐกิจ จะใช้วิธีการ Location Quotient หรือการหาค่าความชำนาญพิเศษในการผลิตของสาขาการผลิต ซึ่งมีความชำนาญพิเศษมากกว่าภาค ถือว่าเป็นสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัด (Basic) ในที่นี้ ได้ใช้ข้อมูลมูลค่าการผลิตในการคำนวณ

Location Quotient มีสูตร ดังนี้

$$LQ = \frac{Xr}{Xn} \div \frac{Rvr}{Rvn}$$

โดยที่

Xr = มูลค่าการผลิตในสาขาการผลิต X ในจังหวัดสงขลา

Xn = มูลค่าการผลิตในสาขาการผลิต X ในภาคใต้

Rvr = มูลค่าการผลิตทั้งหมดในจังหวัดสงขลา

Rvn = มูลค่าการผลิตทั้งหมดในภาคใต้

ถ้าค่าของ $LQ > 1$ แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต X มากกว่าภาคใต้โดยเฉลี่ย แสดงว่า มีการส่งออกและสาขาการผลิตนี้เป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

ถ้าค่าของ $LQ < 1$ แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต X น้อยกว่าภาคใต้โดยเฉลี่ย ซึ่งอาจจะมีการนำเข้าสินค้าประเภทนี้จากที่อื่น .

ถ้าค่าของ $LQ = 1$ แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต X เท่ากับภาคใต้โดยเฉลี่ย

จากการหาค่า LQ ซึ่งเป็นการวัดความชำนาญพิเศษในการผลิตตามมูลค่าการผลิต ปี พ.ศ. 2524 และพ.ศ. 2528 พบว่าในปี พ.ศ. 2524 สาขาการผลิตที่จังหวัดสงขลามีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาคใต้ คือ สาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ได้แก่ สาขาการคมนาคมขนส่ง การค้าส่งและค้าปลีก การธนาคารและประกันภัย การบริหารและป้องกันประเทศ และการบริการ นอกจากนี้ก็เป็นสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ สาขาการก่อสร้าง อุตสาหกรรม ทดถกกรรม การไฟฟ้าและการประปา ส่วนสาขาเกษตรกรรมที่จังหวัดสงขลามีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาคใต้ คือ สาขาการประมงเพียงสาขาเดียว (ตารางที่ 3.15 และ 3.16)

สำหรับในปี พ.ศ. 2528 จังหวัดสงขลายังมีความชำนาญพิเศษในสาขาการผลิตที่เหมือนเดิม ยกเว้น สาขาการค้าส่งและค้าปลีก ที่จังหวัดสงขลามีความเชี่ยวชาญน้อยกว่าภาคใต้

กล่าวโดยสรุป ภาคการผลิตที่จังหวัดสงขลามีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาคใต้ และเป็นภาคเศรษฐกิจหลักของจังหวัด คือ ภาคการบริการ ภาคอุตสาหกรรม และสาขาการประมง

ข. การวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนโอน (Shift and Share Analysis)

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนโอน เป็นเครื่องมือที่จะอธิบายและวิเคราะห์การเจริญเติบโตของจังหวัด จะชี้ให้เห็นถึงสาขาการผลิตที่ควรจะได้รับการศึกษาต่อไป ซึ่งวิธีการนี้จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของจังหวัดว่า ประกอบด้วย 3 ส่วนรวมกัน คือ

1. Share (Regional Share) หมายถึง มูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้นในกรณีที่การผลิตของจังหวัดสงขลา เพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับการผลิตของภาคใต้

2. P - Shift (Proportionality Shift or Industrial Mix Effect) หมายถึง มูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้นโดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสาขาการผลิตสาขาใดสาขาหนึ่งของจังหวัดสงขลาที่แตกต่างไปจากภาคใต้ ดังนั้นค่า P - Shift จึงเป็น

ตารางที่ 3.15 การหาค่าความชำนาญพิเศษในสาขาการผลิตของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2524

สาขาการผลิต	Xr	Xn	$\frac{Xr}{Xn}$	Rvr	Rvn	$\frac{Rvr}{Rvn}$	LQ
			Xn			Rvn	
1. เกษตรกรรม							
กลีกรวม	833.9	7,186.7	0.1160				0.6557
ปศุสัตว์	163.1	1,167.2	0.1397				0.7897
ประมง	705.2	2,798.1	0.2520				1.4245
ป่าไม้	114.6	1,700.1	0.0674				0.3810
2. อุตสาหกรรม							
เหมืองแร่และย่อยหิน	77.2	1,632.1	0.0473				0.2674
อุตสาหกรรม หัตถกรรม	426.1	1,567.4	0.2719				1.5370
การก่อสร้าง	277.1	1,301.9	0.2128	5478.3	30,967.2	0.1769	1.2029
การไฟฟ้า และประปา	120.5	495.1	0.2434				1.3759
3. การบริการ							
การคมนาคมขนส่ง	456.7	1,951.4	0.2340				1.3228
การค้าส่งและค้าปลีก	1,022.3	5,501.4	0.1858				1.0503
การธนาคารและประกันภัย	285.3	1,065.0	0.2679				1.5144
ที่อยู่อาศัย	67.3	470.4	0.1431				0.8090
การบริหารและป้องกันประเทศ	275.8	1,464.6	0.1883				1.0644
การบริการ	653.2	2,665.8	0.2450				1.3850

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.16 การหาค่าความชำนาญพิเศษในสาขาการผลิตของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2528

สาขาการผลิต	Xr	Xn	$\frac{Xr}{Xn}$	Rvr	Rvn	$\frac{Rvr}{Rvn}$	LQ
			Xn			Rvn	
1. เกษตรกรรม							
กลีกรวม	842.4	7,669.6	0.1098				0.5948
ปศุสัตว์	193.9	1,471.4	0.1318				0.7140
ประมง	1,056.8	3,262.4	0.3239				1.7546
ป่าไม้	0.2	2,156.2	0.00009				0.0005
2. อุตสาหกรรม							
เหมืองแร่และขุดหิน	52.3	1,152.4	0.0454				0.2459
อุตสาหกรรม ทัดถกรรม	503.3	1,842.3	0.2732				1.4800
การก่อสร้าง	296.1	1,510.2	0.1961	6,626.5	35,899.4	0.1846	1.0623
การไฟฟ้า และประปา	196.8	765.2	0.2572				1.3933
3. การบริการ							
การคมนาคมขนส่ง	564.9	2,286.1	0.2471				1.3386
การค้าส่งและค้าปลีก	1,168.0	6,512.9	0.1793				0.9713
การธนาคารและประกันภัย	469.6	1,730.1	0.2714				1.4702
ที่อยู่อาศัย	80.5	542.8	0.1483				0.8034
การบริหารและป้องกันประเทศ	329.4	1,729.2	0.1905				1.0320
การบริการ	872.3	3,268.6	0.2669				1.4458

ที่มา : กองบัญชาประชาชนชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าแสดงให้ถึงอัตราการขยายตัวเร็วหรือช้าของสาขาการผลิต

3. D - Shift (Differential Shift) หมายถึง มูลค่าเพิ่มที่เกิดจากความแตกต่างของอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตสาขาใดสาขาหนึ่งในจังหวัดสงขลา กับอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตนั้นในภาคใต้ ค่า D-Shift จึงเป็นค่าที่แสดงให้เห็นความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้งหรือได้เปรียบในด้านทรัพยากรการผลิตในพื้นที่

สูตร การวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนโอน

$$S_{ij}^* = S_{ij} + S_{ij}^*$$

$$\text{โดยที่ } S_{ij}^* = S_{ij} \left[\frac{GDP^*}{GDP} - 1 \right] + S_{ij} \left[\frac{S_i^*}{S_i} - \frac{GDP^*}{GDP} \right] + S_{ij} \left[\frac{S_{ij}^*}{S_{ij}} - \frac{S_i^*}{S_i} \right]$$

โดยที่ GDP คือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในปีต้นของเวลาที่วิเคราะห์

GDP* คือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในปีปลาย

S_i คือ มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม i ในปีต้น

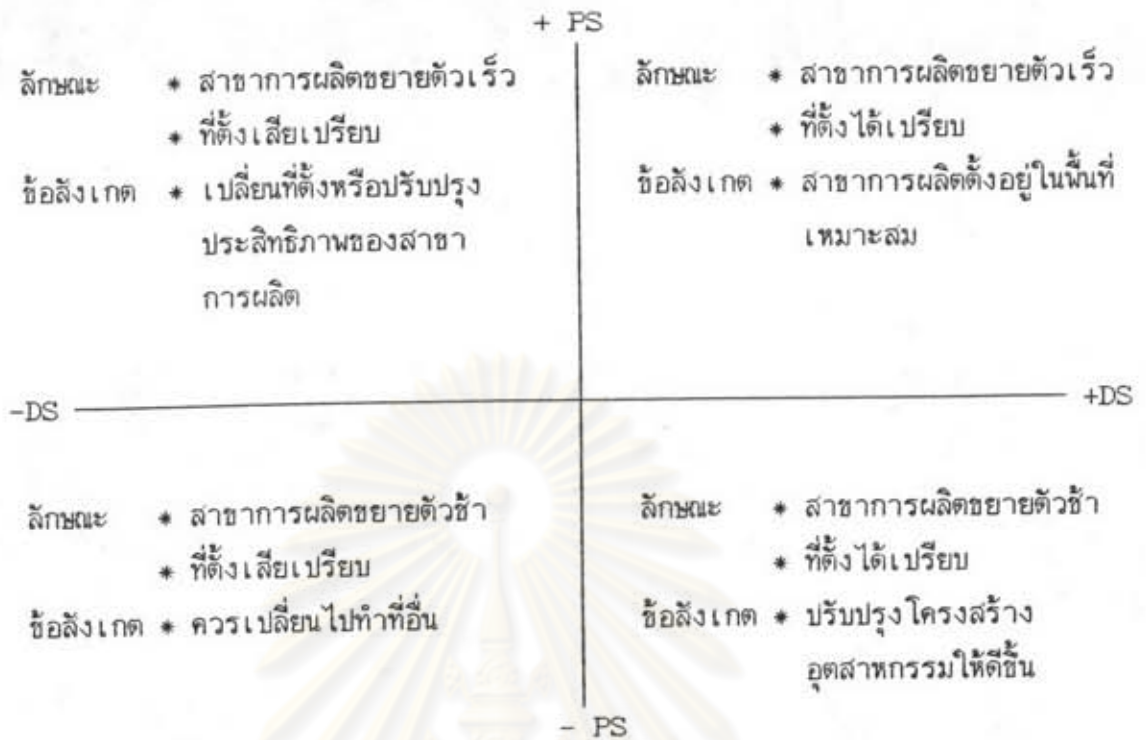
S_i* คือ มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม i ในปีปลาย

S_{ij} คือ มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม i ในภาคที่ j ในปีต้น

S_{ij}* คือ มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม i ในภาคที่ j ในปีปลาย

สำหรับโครงสร้าง และที่ตั้งของการนิยามผลิตภัณฑ์มวลรวมด้วยวิธีการวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนโอน สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิ 3.1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ 3.1 โครงสร้างและที่ตั้งของการพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมด้วยการวิเคราะห์
ส่วนแบ่ง และส่วนโอน (Shift and Share Analysis)

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด
สงขลาในช่วง พ.ศ. 2524 - 2528 มูลค่าการผลิตของจังหวัดสงขลาเพิ่มขึ้น 1,148 ล้านบาท
การเพิ่มขึ้นที่เกิดจาก Share 372 ล้านบาท ส่วนที่เหลือเป็นการเพิ่มจาก P - Shift 189
ล้านบาท และเพิ่มขึ้นจาก D - Shift อีก 87.394 ล้านบาท การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ส่วน
ทำให้มูลค่าการผลิตของจังหวัดสงขลาเพิ่มจาก 5,478.3 ล้านบาท เป็น 6,626.5 ล้านบาท
(ตารางที่ 3.17) เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละสาขาการผลิต พบว่าสาขาการผลิตที่ได้
เปรียบเชิงทำเลที่ตั้งและการขยายตัวเร็วกว่าภาคใต้ คือ สาขาประมง อุตสาหกรรม ไฟฟ้า
ขนส่ง การธนาคาร การป้องกันประเทศ และการบริการ ส่วนสาขากสิกรรม และเหมืองแร่
มีข้อเสียเปรียบทางทำเลที่ตั้งและขยายตัวช้ากว่าเศรษฐกิจส่วนรวมของภาคใต้ (ตารางที่ 3.17
และแผนภูมิ 3.2)

		+ PS			
ปลั๊กตัว	(16.522, - 11.711)	ประมง	(6.065, 234.620)		
ป่าไม้	(12.491, - 145.152)	อุตสาหกรรม	(6.860, 2.471)		
ก่อสร้าง	(0.194, - 25.327)	ไฟฟ้า	(46.537, 10.568)		
การค้า	(25.149, - 42.323)	ขนส่ง	(5.572, 29.868)		
		การธนาคาร	(132.722, 6.134)		
		ป้องกันประเทศ	(5.902, 3.751)		
		บริการ	(43.634, 71.395)		
- DS				+ DS	
กลีกรรม	(-76.802, - 47.532)	ที่อยู่อาศัย	(-0.363, 2.840)		
เหมืองแร่	(-34.987, - 2.208)				
				- PS	

แผนภูมิ 3.2 โครงสร้างและที่ตั้งของการนิคมอุตสาหกรรมด้วยวิธีการวิเคราะห์
ส่วนแบ่งและส่วน โอนของจังหวัดสงขลา

ที่มา : ตารางที่ 3.17

จากลักษณะทางด้านเศรษฐกิจที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า จังหวัดสงขลามีสภาพเศรษฐกิจ
ดีที่สุดในภาคใต้ โดยในปี พ.ศ. 2528 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 6,626.5 ล้านบาท
สาขาการผลิตที่ทำรายได้แก่จังหวัดสงขลามากที่สุด คือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่า
1,168.0 ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ สาขาการประมง มีมูลค่า 1056.8 ล้านบาท สาขาที่มี
แนวโน้มการขยายตัวมาก ได้แก่ สาขาการประมง มีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้น 351.6 ล้านบาท
(พ.ศ. 2524 - 2528) และสาขาการผลิตในภาคการบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาขาการ
บริการ โดยมีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้น 219.1 ล้านบาท (พ.ศ. 2524 - 2528) (ตารางที่ 3.18
และ 3.19)

ตารางที่ 3.18 เปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลากับจังหวัดในภาคใต้
ปี พ.ศ. 2528 (ราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2515)

ลำดับที่	จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ล้านบาท)
1	สงขลา	6,626.5
2	นครศรีธรรมราช	5,127.2
3	สุราษฎร์ธานี	3,721.8
4	ปัตตานี	2,645.9
5	ตรัง	2,622.5
6	นราธิวาส	2,266.1
7	ชุมพร	2,113.7
8	พังงา	1,893.6
9	ยะลา	1,738.4
10	พัทลุง	1,736.4
11	กระบี่	1,507.4
12	ภูเก็ต	1,472.1
13	ระนอง	1,382.1
14	สตูล	1,045.7

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.19 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในแต่ละสาขาการผลิตของ
จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2524 และ พ.ศ. 2528

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2524	พ.ศ. 2528	การเปลี่ยนแปลง + เพิ่มขึ้น - ลดลง
1. เกษตรกรรม			
กลีกรวม	833.9	842.4	+8.5
ปศุสัตว์	163.1	193.9	+30.8
ประมง	705.2	1,056.8	+351.6
ป่าไม้	114.6	0.2	- 114.4
2. อุตสาหกรรม			
เหมืองแร่และย่อยหิน	77.2	52.3	-24.9
อุตสาหกรรม หัตถกรรม	426.1	503.3	+77.2
การก่อสร้าง	277.1	296.1	+19.0
การไฟฟ้าและประปา	120.5	196.8	+76.3
3. การบริการ			
การคมนาคมขนส่ง	456.7	564.9	+108.2
การค้าส่งและค้าปลีก	1,022.3	1,168.0	+145.7
การธนาคารและประกันภัย	285.3	469.6	+184.3
ที่อยู่อาศัย	67.3	80.5	+13.0
การบริหารและป้องกันประเทศ	275.8	329.4	+53.6
การบริการ	653.2	872.3	+219.1
รวม	5,478.3	6,626.5	+1,148.2

ที่มา : กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ ระบบการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจังหวัดมีสินค้าบางอย่าง เช่น ยางพารา ปลายัน เชื้อเพลิง ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เป็นต้น ที่จะต้องส่งออกนอกพื้นที่ และจังหวัดยังขาดสินค้าบางอย่างที่จะต้องนำมาเป็นวัตถุดิบหรือเพื่อการบริโภคที่จะต้องนำเข้าจากพื้นที่อื่นๆ นอกจากนี้จังหวัดยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีนักท่องเที่ยวจากทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น การคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพจะสามารถรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจได้ และช่วยส่งเสริมให้ภาวะทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวยิ่งขึ้น

3.5 ลักษณะทางสังคมและประชากร

3.5.1. การบริการพื้นฐานทางสังคม

ก. การสาธารณสุข

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการบริการสาธารณสุขที่สำคัญแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ เนื่องจากในจังหวัดมีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โรงพยาบาลสงขลา โรงพยาบาลประสาท นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลชุมชนตามอำเภอต่างๆ อีก 9 แห่ง มีสถานีอนามัย สถานบริการชุมชนกระจายอยู่ทั่วทั้ง 10 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ ซึ่งสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดสงขลา มีทั้งบริการสาธารณสุขของรัฐและของเอกชน

ในส่วนการบริการสาธารณสุขของรัฐนั้นมีสถานบริการทั้งที่อยู่ในสังกัด และนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีสถานบริการสาธารณสุขที่สำคัญๆ กระจายอยู่ในจังหวัดสงขลา ดังนี้

1. สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2530

มีดังนี้

โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ 1 แห่งจำนวน 556 เตียง ตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่

โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์ 1 แห่งจำนวน 100 เตียง ตั้งอยู่ที่อำเภอ
หาดใหญ่
โรงพยาบาลทหารเรือสงขลา 1 แห่งจำนวน 20 เตียง ตั้งอยู่ที่อำเภอ
เมืองสงขลา
ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองหาดใหญ่ 2 แห่ง

2. สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

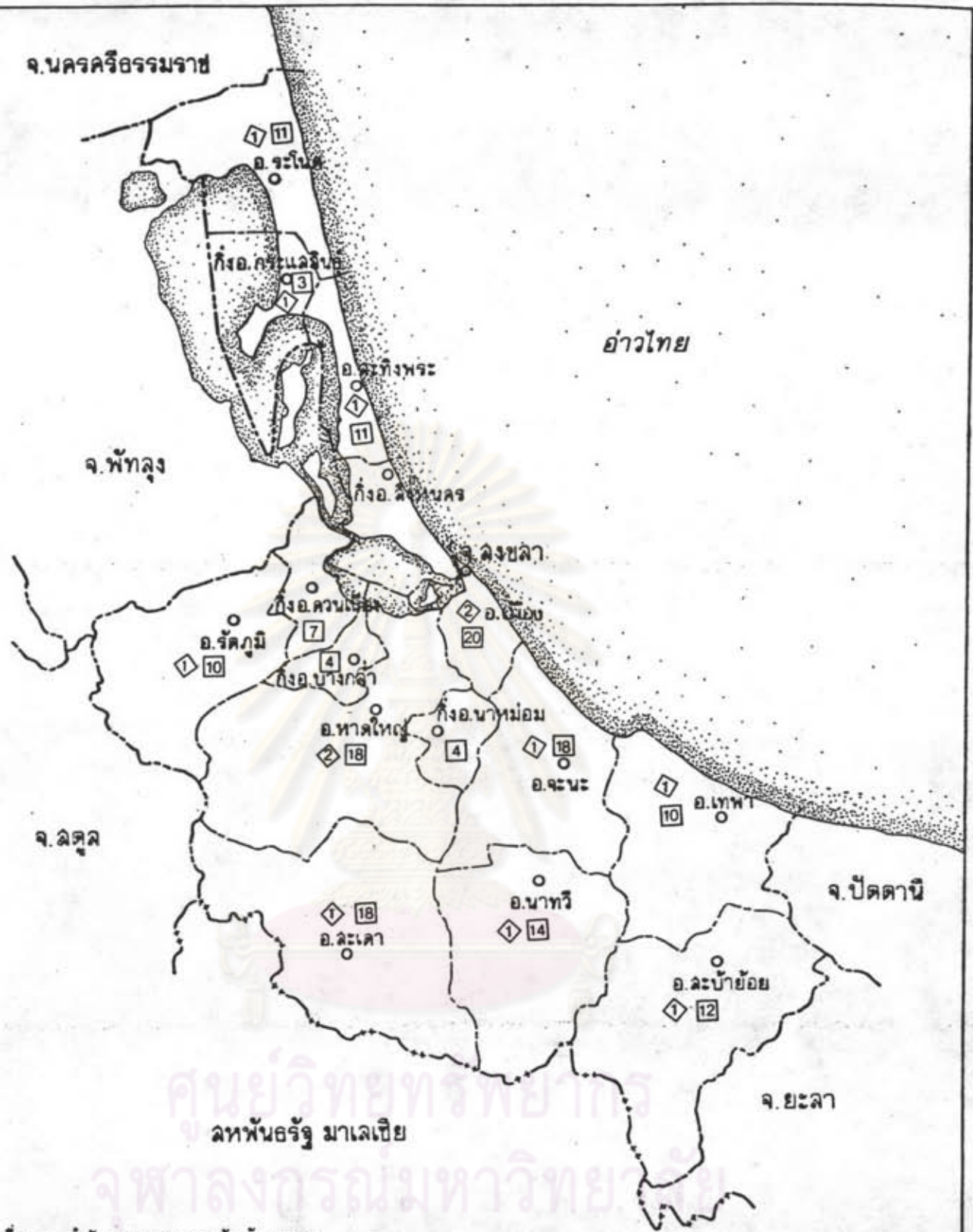
สำหรับการบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้น แบ่งได้
เป็นการบริการระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ซึ่งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ
ได้แก่โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลประสาท
โดยกระจายตามท้องที่อำเภอต่างๆ ยกเว้นกิ่งอำเภอควนเนียง กิ่งอำเภอบางกล่ำ กิ่งอำเภอ
นาหม่อม และกิ่งอำเภอสิงหนคร มีจำนวนทั้งสิ้น 12 แห่ง ส่วนการบริการสาธารณสุขระดับ
ตำบล ได้แก่ สถานีอนามัย สถานบริการสาธารณสุขชุมชน จะกระจายอยู่ตามตำบลต่างๆ
มีจำนวนทั้งสิ้น 172 แห่ง การบริการสาธารณสุขทั้งสองระดับกระจายอยู่มากในท้องที่อำเภอเมือง
สงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตา (แผนที่ 3.9)

นอกจากนั้นแล้วยังมีศูนย์การแพทย์และอนามัย อีก 4 แห่ง คือ

1. ศูนย์กำจัดไข้มาเลเรีย 1 แห่ง
2. ศูนย์ระบาดวิทยาภาคใต้ 1 แห่ง
3. ศูนย์สุขภาพบาลเขต 9 1 แห่ง
4. หน่วยชั้นสูตรสาธารณสุข 1 แห่ง

ข. การศึกษา (แผนที่ 3.10)

จังหวัดสงขลานั้นเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคใต้ มีทั้งบริการของรัฐ
และเอกชนจำนวนมากหลายระดับ มีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับ
อุดมศึกษา และอาชีวศึกษา ระดับอื่นๆ

ที่มา :- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

<p>แผนที่ 3.9</p>	<p>การศึกษาผลกระทบของละหวนติณลูกลานนท์ที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และบริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา</p>
	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> จำนวนโรงพยาบาล จำนวนสถานีอนามัย <p>แสดง การกระจายตัวของสถานบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2530</p>

1. ระดับประถมศึกษา

การศึกษาในระดับนี้อยู่ในสังกัดของ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดเทศบาลเป็นการจัดการศึกษาที่รัฐจัดให้ ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับในปี พ.ศ. 2530 จังหวัดสงขลามีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษา 478 แห่ง กับ 6 สาขาซึ่งกระจายอยู่ในอำเภอหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอระโนด (ตารางที่ 3.20) มีนักเรียนทั้งหมด ประมาณ 107,500 คน มีครูประมาณ 6,120 คนและห้องเรียน 4,228 ห้อง โดยมีสัดส่วนของครูต่อนักเรียน และห้องเรียนต่อนักเรียนเท่ากับ 1:18 และ 1:25 ตามลำดับ ซึ่งสัดส่วนทั้งสองนี้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (สพจ. สงขลา กำหนด ครู : นักเรียน 1:19 ห้องเรียน : นักเรียน 1:40) สำหรับการศึกษาในสังกัดของเทศบาล มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 11 แห่ง โดยตั้งอยู่เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น ได้แก่เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลตำบลสะเตา

2. ระดับมัธยมศึกษา

เป็นการศึกษาในสังกัดของกรมสามัญศึกษา มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 32 แห่ง มีนักเรียน 37,502 คน ครู 2,275 คน กระจายอยู่ในอำเภอเมืองสงขลามากที่สุด คือ มีโรงเรียน 6 แห่ง นักเรียน 11,742 คน ครู 675 คน สำหรับสัดส่วนครูต่อนักเรียนนั้นโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัดเท่ากับ 1 : 16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (1 : 20) เมื่อพิจารณาสัดส่วนของครูต่อนักเรียนและห้องเรียนต่อนักเรียนแล้ว ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่จะมีสัดส่วนที่สูง ทั้งนี้เนื่องจากในสองอำเภอนี้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนประจำจังหวัด และเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในภาคใต้ ทำให้มีเด็กนักเรียนจากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดสงขลาและจากต่างจังหวัดต้องการจะเข้าเรียนกันมาก ทางโรงเรียนจึงต้องรับในจำนวนที่มาก แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 3.21)

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.20 จำนวนโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดสงขลารายอำเภอ
ปี พ.ศ. 2530

อำเภอ	จำนวนโรงเรียน	จำนวนสาขา
เมือง	55	-
หาดใหญ่	64	-
ระโนด	45	1
สิงหนคร	29	-
รัตภูมิ	35	-
เทพา	46	1
จะนะ	52	1
นาทวี	32	-
สะบ้าย้อย	31	1
สะเตา	32	1
กิ่ง อ. กระแสสินธุ์	9	1
กิ่ง อ. นาหม่อม	10	-
กิ่ง อ. ควนเนียง	23	-
กิ่ง อ. บางกล่ำ	15	-
รวม	478	6

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

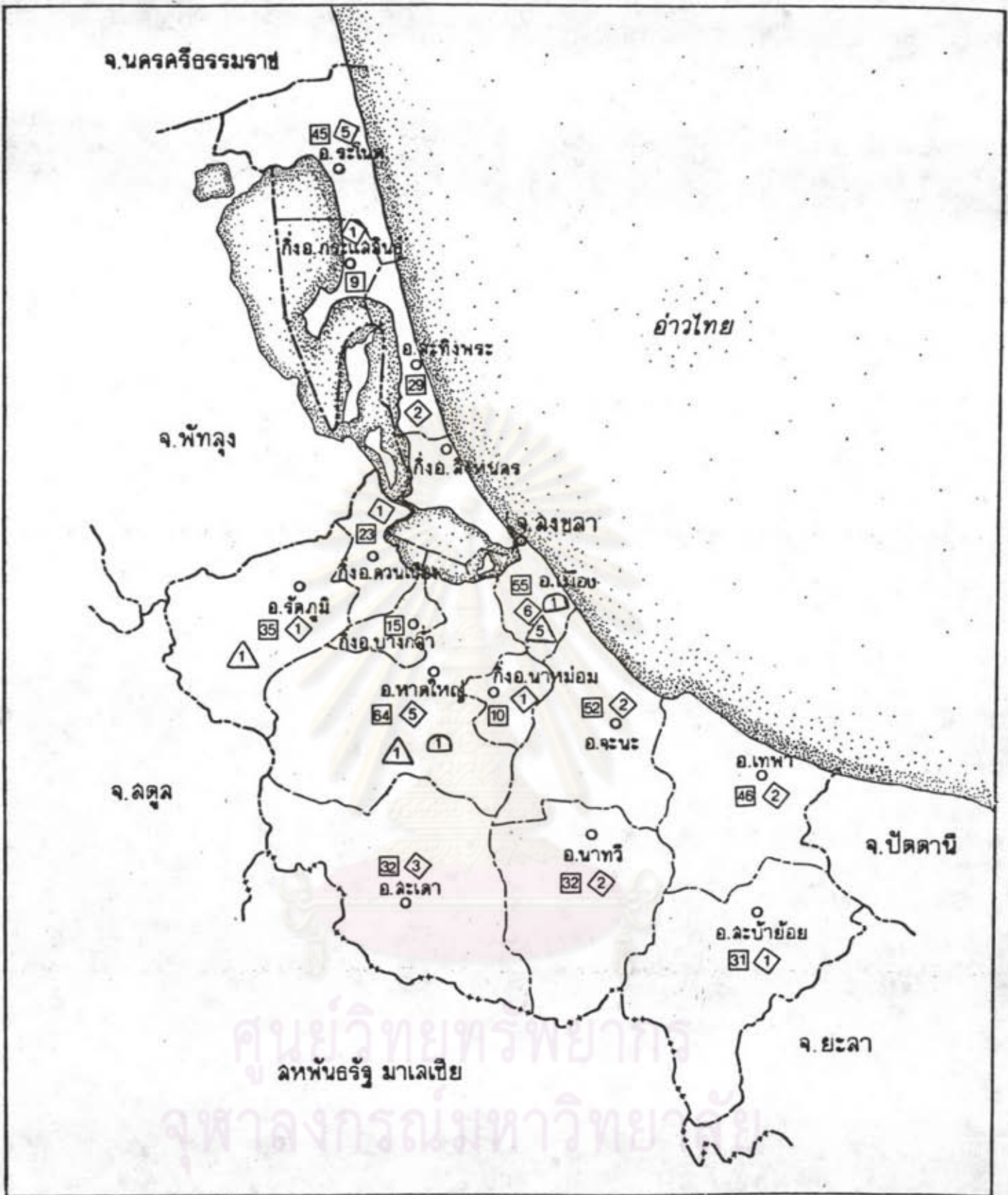
ตารางที่ 3.21 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน นักเรียน และครูในโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาลในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2530

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	จำนวน นักเรียน (คน)	จำนวน ห้องเรียน (ห้อง)	สัดส่วน ของห้อง : นร.	จำนวนครู (คน)	สัดส่วน ครู : นร.
เมืองสงขลา	6	11,742	271	43	675	17
หาดใหญ่	5	8,147	189	43	491	17
ระโนด	5	2,928	75	39	187	16
สะเตา	3	3,480	85	41	198	18
จะนะ	2	1,096	31	35	88	12
เทพา	2	901	26	35	71	13
นาทวี	2	1,203	34	35	95	13
รัตภูมิ	1	1,728	48	36	112	15
สทิงพระ	2	2,360	61	39	130	18
สะบ้าย้อย	1	816	28	29	48	17
กิ่ง อ. กระแสสินธุ์	1	554	14	40	30	18
กิ่ง อ. นาหม่อม	1	1,203	33	36	74	16
กิ่ง อ. ควนเนียง	1	1,344	33	41	76	18
จ. สงขลา	32	37,502	928	40	2,275	16

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา

3. ระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

จังหวัดสงขลา มีสถานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา
หลายสถาบัน คือมีมหาวิทยาลัย 2 สถาบัน วิทยาลัย 7 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลา-

<p>แผนที่ 3.10</p>	<p>การศึกษาผลกระทบของละหวนดินลูกลานนท์ ที่มีต่อการใช้ที่ดินบนเกาะยอ และ บริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จังหวัดสงขลา</p>
	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> N จำนวนโรงเรียนระดับประถมศึกษา N จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา N จำนวนสถานับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา N จำนวนสถานับการศึกษาระดับอุดมศึกษา <p>แหล่ง การกระจายตัวของสถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2530</p>

นครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรมสงขลา วิทยาลัยประมง วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเทคนิคภาคใต้สงขลา ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ สถาบันการศึกษาระดับนี้สามารถให้บริการทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

4. ระดับอื่นๆ

เป็นการศึกษาในด้านวิชาชีพ การศึกษาผู้ใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่ โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกวิชาชีพ โรงเรียนโสตศึกษา และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ โดยตั้งอยู่ในอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่

5. การศึกษาภาคเอกชน

เป็นการศึกษาที่อยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้แก่ โรงเรียนสายสามัญ โรงเรียนสอนวิชาชีพ โรงเรียนเอกชนการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ค. การคมนาคม

การบริการด้านการคมนาคมขนส่งของจังหวัดสงขลา มีหลายรูปแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทางบก

1) รถโดยสารประจำทาง

ในจังหวัดสงขลา มีรถโดยสารประจำทางที่บริการรับส่งผู้โดยสารอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทที่บริการเฉพาะในเขตจังหวัดสงขลาและบริการระหว่างจังหวัด ซึ่งมีเส้นทางและเวลาเดินรถที่แน่นอน มีทั้งรถโดยสารประจำทางธรรมดา และรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ (รถทัวร์) (ตารางที่ 2 ในภาคผนวก ก.)

นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารแท็กซี่วิ่งรับส่งผู้โดยสารขึ้นเส้นทางเดินรถของรถโดยสารประจำทางทั้งเส้นทางภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด คือ เส้นทางจากสงขลาไป ทาดใหญ่ ยะลา เบตง ปัตตานี นราธิวาส สะเตา ปาดังเบซาร์ เป็นต้น และจากทาดใหญ่ไป สะเตา นาทวี ปาดังเบซาร์ ัทลุง ตรัง สตูล ยะลา เบตง ปัตตานี นราธิวาส สุโขทัย โกลก นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี เป็นต้น

2) ทางรถไฟ

การขนส่งทางรถไฟมีบทบาทสำคัญในการเดินทาง และขนส่งสินค้า มีสถานีรถไฟในท้องที่ จังหวัดสงขลา รวม 18 สถานี

การเดินทาง สถานีชุมทางทาดใหญ่มีขบวนรถโดยสารผ่านเข้าออกหลายขบวน เช่น ขบวนรถด่วน รถเร็ว รถธรรมดา มีเส้นทางที่สามารถติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีขบวนรถโดยสารผ่านเข้าออกในแต่ละวันมากมาย (ตารางที่ 3.1 ในภาคผนวก ก) แต่ในช่วง 4 ปีมานี้ (2527-2530) มีจำนวนผู้โดยสารลดลงทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางโดยทางรถยนต์สะดวกและรวดเร็วกว่า

การขนส่งสินค้า การขนส่งสินค้าโดยทางรถไฟสามารถที่จะบรรทุกได้ครั้งละมากๆ และค่าระวางถูกกว่า ปัจจุบันนี้ความนิยมขนส่งสินค้าโดยทางรถไฟลดน้อยลงบ้าง เนื่องจากการขนส่งทางรถยนต์สะดวกกว่า สามารถเข้าถึงจุดหมายปลายทางได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขนส่ง ถ้าหากขนส่งโดยทางรถไฟจะต้องไปรับสินค้าที่สถานีรถไฟ ซึ่งจะเพิ่มค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการขนส่ง ดังนั้นสินค้าที่มีน้ำหนักไม่มากนักสามารถขนส่งทางรถยนต์ได้ง่ายก็จะหันไปนิยมการขนส่งโดยทางรถยนต์มากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีสินค้าที่ขนส่งทางรถไฟอีกมาก ดังจะเห็นได้จากที่สถานีรถไฟทาดใหญ่ยังมีรถสินค้าผ่านเข้าออกวันละหลายขบวน ส่วนใหญ่เป็นขบวนรถสินค้าระยะทางไกล จากกรุงเทพฯ ส่วนขบวนรถสินค้าระยะทางใกล้ ได้แก่ เส้นทางทุ่งสง-ทาดใหญ่ (รายละเอียดเวลาเข้า - ออก สถานีทาดใหญ่ ตามตารางที่ 3.2 ในภาคผนวก ก.) สินค้าที่นำเข้าจังหวัดโดยทางรถไฟที่สำคัญ มีดังนี้ ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์ แร่ ข้าวสาร ข้าวโพด น้ำมัน ยางพารา น้ำตาล เป็นต้น และมีสินค้าออก คือ ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์ ยางพารา น้ำตาล ข้าวสาร เป็นต้น โดยจะมีการขนส่งมากที่สถานีชุมทางทาดใหญ่ สถานีปาดังเบซาร์ ซึ่งสินค้าที่นำเข้าจังหวัดสงขลา นั้นจะส่งมาจากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนสินค้าที่ส่งออกนั้นจะส่งไปทางใต้ และบริเวณใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่

2. ทางน้ำ

เนื่องจากจังหวัดสงขลาตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าสู่ทะเลสาบ มีเกาะอยู่สองเกาะ คือ เกาะหนู เกาะแมว เป็นที่พักของเรือที่ต้องบังคับคลื่นลมจากฤดูมรสุม และสามารถหลบเข้าไปอยู่ในทะเลสาบสงขลาได้ ทำให้ท่าเรือสงขลามีความสำคัญ มีการติดต่อค้าขายกับจังหวัดต่างๆ และต่างประเทศมาตั้งแต่อดีต ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งสินค้าไปต่างประเทศ คือ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น โดยมีสินค้าประเภท ยางพารา ปลาป่น ก๊าซธรรมชาติเหลว ฝักรั่ว และมิลลิน่าเข้าส่วนใหญ่ คือ เคมีและปุ๋ย น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักรอุปกรณ์ นอกจากนี้ทำเทียบเรือสงขลาแล้ว ในจังหวัดยังมีท่าเทียบเรือของเอกชนอีกหลายท่าส่วนมากเป็นท่าเทียบเรือประมง

สำหรับการเดินทางนั้น ไม่ได้ได้รับความนิยม เนื่องจากความล่าช้า และปัจจุบันนี้การคมนาคมทางบก และทางอากาศสะดวกและรวดเร็วกว่า

เส้นทางเดินเรือมีทั้งในประเทศ คือ ระหว่างสงขลา - กรุงเทพฯ โดยบริษัทเดินเรือไทย มีลี้ปะดาศะ 2 เที้ยว ใช้เวลาในการเดินทาง 3 วัน รับส่งทั้งสินค้าและผู้โดยสาร นอกจากนี้ยังมีเรือเดินชายฝั่งของบริษัททะเลวันสุดขนส่งจำกัดรับส่งสินค้าระหว่างสงขลา - กรุงเทพฯ ลี้ปะดาศะ 3 เที้ยว และต่างประเทศ ระหว่าง สงขลา-สิงคโปร์ มีเดือนละประมาณ 4-5 เที้ยว รับส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้า

ปัจจุบันได้มีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกขึ้นในจังหวัดสงขลา ทำให้มีการขนส่งสินค้าได้สะดวกมากขึ้น เนื่องจากท่าเรือชายฝั่งสำหรับขนส่งสินค้าเดิมนั้นมีร่องน้ำตื้นเรือขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้ามาจอดเทียบท่าได้ จะต้องมีการขนถ่ายสินค้าลงเรือลำเล็ก ทำให้เสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการขนส่งสินค้าสูงขึ้น ประกอบกับขาดแคลนสถานที่เก็บรักษาสินค้า และสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า เมื่อท่าเรือน้ำลึกแล้วเสร็จคงจะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

3. ทางอากาศ

ก่อนปี พ.ศ.2515 การเดินทางทางอากาศใช้สนามบินที่อำเภอเมืองสงขลาต่อมาในปี พ.ศ.2515 เมื่อได้มีการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์แห่งใหม่ขึ้นที่อำเภอหาดใหญ่ สนามบินที่อำเภอเมืองเปลี่ยนไปเป็นสนามบินในกิจการของทหาร

สนามบินหาดใหญ่ ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 11 กิโลเมตร มีฐานะเป็นสนามบินนานาชาติมีทั้งสายการบินในประเทศและต่างประเทศ

มาใช้บริการ มีตารางการเดินทางที่แน่นอน ซึ่งสายการบินในประเทศที่ใช้บริการสนามบินขนาดใหญ่ คือ บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด ปัจจุบันมีตารางเดินทางระหว่าง กรุงเทพฯ-หาดใหญ่สัปดาห์ละ 22 เที่ยวบิน โดยเครื่องบินโบอิง 737 เกือบทั้งหมด นอกจากนั้นมีเครื่องบินแบบแอร์บัส 310-200 และเครื่องบินแอร์บัส 300-B4 ซึ่งในจำนวนนี้มีจำนวน 3 เที่ยวบินที่มีเส้นทางบินต่อไปถึงบึงและอีก 4 เที่ยวบิน ที่มีเส้นทางบินต่อไปถึงกัวลาลัมเปอร์ นอกจากนี้ยังมีเส้นทางบินระหว่างหาดใหญ่-ภูเก็ต สัปดาห์ละ 7 เที่ยวบิน โดยเครื่องบินแบบชอร์ท 360-200 และเส้นทางบินระหว่าง หาดใหญ่-นราธิวาส สัปดาห์ละ 4 เที่ยวบิน ในจำนวนนี้มี 2 เที่ยวบินที่แวะปิดตานี้ด้วย โดยเครื่องบินแบบชอร์ท 360-200 (ตารางที่ 3 ภาคผนวก ก.)

จากลักษณะทางสังคมที่กล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ว่า จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจดี ทำให้ศักยภาพในการบริการทางสังคมสูงตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเป็นจำนวนมาก ให้บริการทั้งประชากรในจังหวัด และประชากรในพื้นที่อื่นๆ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของสนามบินนานาชาติ โรงพยาบาลขนาดใหญ่ โรงพยาบาลประสาท และเป็นที่ตั้งของหน่วยงานด้านการสื่อสารมากมาย แต่อย่างไรก็ตามการกระจายตัวของการบริการทางสังคมที่จำเป็นบางอย่างยังไม่ทั่วพื้นที่ อาทิ การบริการทางด้านการศึกษายังมีกิ่งอำเภอบางกล้าที่ยังไม่มีโรงเรียนระดับมัธยม และการบริการทางด้านสาธารณสุขมีการกระจายตัวของสถานพยาบาลยังไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ คือ มีพื้นที่ 4 กิ่งอำเภอที่ยังขาดแคลนโรงพยาบาลอำเภอ คือกิ่งอำเภอนาทม่อม กิ่งอำเภอควนเนียง กิ่งอำเภอลิงหนคร และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ โดยส่วนใหญ่การบริการทางสังคมจะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความเจริญ ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ แต่โดยสรุปแล้วจังหวัดสงขลา จัดว่าเป็นศูนย์กลางการบริการทางสังคมแห่งหนึ่งของภาคใต้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5.2 ลักษณะประชากร

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ประมาณ 7,394 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 10 อำเภอ และ 5 กิ่งอำเภอ ในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,030,005 คน เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสองของภาคใต้รองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ย ประมาณ 139 คน ต่อตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท มีจำนวนถึง 723,174 คนหรือร้อยละ 70.2 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัดและเป็นประชากรเมือง 306,831 คนหรือ ร้อยละ 29.8 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด (คือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล) อำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่มีจำนวนประชากร 283,446 คน หรือ ร้อยละ 27.5 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสะเตา โดยมีประชากร 214,436 และ 82,573 คนหรือร้อยละ 20.8 และร้อยละ 8.0 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอหาดใหญ่และอำเภอสะเตา มีพื้นที่มากและมีการพัฒนาในพื้นที่ สำหรับอำเภอเมืองสงขลานั้นเป็นเมืองเก่ามีประชากรอาศัยกันมาเป็นเวลานานแล้ว (ตารางที่ 3.22 และแผนที่ 3.11)

ในการที่จะพิจารณาเรื่องประชากรให้ละเอียดขึ้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงเรื่องความหนาแน่นของประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากรด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.22 การกระจายตัวของประชากรรายอำเภอ ในจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2530

อำเภอ	จำนวน (คน)
หาดใหญ่	283,446
เมือง	214,436
สะเดา	82,573
รัตภูมิ	82,422
ระโนด	75,539
จะนะ	72,808
เทพา	50,988
สทิงพระ	50,021
สะบ้าย้อย	43,200
นาทวี	40,515
กิ่ง อ.ควนเนียง	30,400
กิ่ง อ.บางกล่ำ	21,675
กิ่ง อ.กระแสสินธุ์	17,131
กิ่ง อ.นาหม่อม	16,926
รวม	1,030,005

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร

ก. การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร

ในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรระดับอำเภอ ของจังหวัดสงขลา ในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2530 พบว่าจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบทุกอำเภอ ยกเว้น กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ เพียงพื้นที่เดียวที่มีจำนวนประชากรลดลง

การเปลี่ยนแปลงประชากร นิยามได้ 2 แบบ

1. การเปลี่ยนแปลงจากเดิม (Relative Change)
2. สัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด (Absolute Change)

1. การเปลี่ยนแปลงจากเดิม

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรจากเดิม สามารถแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอ ออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่า 20 % ได้แก่ อำเภอนาทวีและอำเภอสะเตา
- 2) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 15 - 20 % ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอรัตนบุรี
- 3) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 10-15 % ได้แก่ อำเภอสทิงพระ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา
- 4) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 5-10 % ได้แก่ กิ่งอำเภอนาหม่อม อำเภอระโนด
- 5) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ได้แก่ กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์

ในปี พ.ศ. 2530 จังหวัดสงขลามีการเพิ่มจำนวนประชากรทั้งหมด 141,731 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ของจำนวนประชากรปี พ.ศ. 2525 และอำเภอที่มีการเพิ่มจำนวนประชากรจากจำนวนประชากรเดิมหรือมีอัตราการเพิ่มจำนวนประชากรมากที่สุด คืออำเภอสะเตา โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2525 จำนวน 16,861 คน หรือร้อยละ 25.70 รองลงมาได้แก่อำเภอนาทวี อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอรัตนบุรี อำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด กิ่งอำเภอนาหม่อม ตามลำดับ ส่วนกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์นั้น เป็นพื้นที่เดียวที่มีจำนวนประชากรลดลง โดยลดลงจำนวน 82 คน หรือ ร้อยละ 0.5 จากประชากร ปี พ.ศ. 2525

2. สัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด

สำหรับการแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอ ซึ่งจัดกลุ่มตามสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ

- สงขลา
สะเตา
อำเภอรัตภูมิ
- 1) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่า 25 % ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่
 - 2) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 15-25 % ได้แก่ อำเภอเมือง
 - 3) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 10-15 % ได้แก่ อำเภอ
 - 4) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 5-10 % ได้แก่ อำเภอจะนะ
 - 5) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า 5 % ได้แก่ อำเภอสิงพระ
อำเภอระโนด อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย กิ่งอำเภอนาทม่อม
 - 6) กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง คือ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์

ในปี พ.ศ. 2530 จังหวัดสงขลา มีการเพิ่มจำนวนประชากรจากปี พ.ศ. 2525 ถึง 141,731 คน อำเภอที่มีการเพิ่มจำนวนประชากรมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ เพิ่มขึ้น 44,196 คน หรือ ร้อยละ 31.2 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสะเตา อำเภอรัตภูมิ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอระโนด อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา อำเภอสิงพระ กิ่งอำเภอนาทม่อม โดยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 22.2, 11.9, 7.8, 5.1, 4.8, 4.5, 4.3, 4.1, 3.4, และ 0.8 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัดตามลำดับ และอำเภอที่มีจำนวนประชากรลดลง คือ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์

ข. ความหนาแน่นประชากรและการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากร
(ตารางที่ 3.23)

ในปี พ.ศ. 2525 จังหวัดสงขลา มีความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 120 คนต่อตารางกิโลเมตร มาในปี พ.ศ. 2530 เพิ่มขึ้นเป็น 139 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรสูงสุด คือ อำเภอเมืองสงขลา มีความหนาแน่น 576 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมา ได้แก่ อำเภอสิงพระ อำเภอหาดใหญ่ โดยมีความหนาแน่น 413 และ 246 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรเบาบางที่สุดคือ อำเภอสะบ้าย้อย โดยมีความหนาแน่นประชากรเพียง 50 คนต่อตารางกิโลเมตร

เมื่อพิจารณาความหนาแน่นประชากรรายอำเภอของจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2530 สามารถจะแบ่งกลุ่มความหนาแน่น เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรตั้งแต่ 400 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสทิงพระ
- 2) กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 200-300 คนต่อตารางกิโลเมตร ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ และกิ่งอำเภอบางกล่ำ
- 3) กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 100-199 คนต่อตารางกิโลเมตร ได้แก่ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอจะนะ กิ่งอำเภอควนเนียง
- 4) กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยกว่า 100 คนต่อตารางกิโลเมตร ได้แก่ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอสะเตกา อำเภอระโนด อำเภอรัตภูมิ และกิ่งอำเภอนาทม่อม

จะเห็นได้ว่าประชากรหนาแน่นในอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอสทิงพระ ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นชุมชนดั้งเดิมมีการตั้งถิ่นฐานมานานเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นเมืองของจังหวัด (ตามประวัติของจังหวัดสงขลา) ส่วนอำเภอหาดใหญ่ และกิ่งอำเภอบางกล่ำเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นค่อนข้างสูง เนื่องจากอำเภอหาดใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากและเป็นแหล่งงานที่สำคัญของจังหวัด ส่วนกิ่งอำเภอบางกล่ำนั้นเป็นกิ่งอำเภอที่เพิ่งแยกจากอำเภอหาดใหญ่ และมีพื้นที่น้อยมากทำให้มีความหนาแน่นค่อนข้างสูง

ในช่วง ปี พ.ศ. 2525 - 2530 จังหวัดสงขลามีการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาในรายอำเภอแล้วพบว่าเกือบทุกอำเภอและกิ่งอำเภอมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ยกเว้นกิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ที่มีจำนวนประชากรลดลง พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ อำเภอเมืองสงขลา รองลงมา คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอหาดใหญ่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเป็นจำนวน 85 40 และ 39 คนตามลำดับ ส่วนพื้นที่อำเภออื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นเพิ่มขึ้นพอสมควร

กล่าวโดยสรุปประชากรในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท มีการกระจายตัวในอำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลา ประมาณร้อยละ 50 ของประชากรทั้งจังหวัดซึ่งแต่ละอำเภอมีการเพิ่มประชากรมีการเปลี่ยนแปลงประชากรที่แตกต่างกัน อำเภอสะเตกา มีอัตราการเพิ่มประชากรสูงสุดในจังหวัดถึง ร้อยละ 4.7 นอกจากนั้นยังมีอำเภอนาทวี อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ ที่มีอัตราการเพิ่มประชากรค่อนข้างสูงของจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นอำเภอที่มีความเจริญของจังหวัด

ตารางที่ 3.23 การเปลี่ยนแปลงจำนวนและความหนาแน่นของประชากรอำเภอในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2530

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวน (คน)				การเปลี่ยนแปลง			ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		การเปลี่ยนแปลง + ใหม่ - ลดลง
		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2530		จำนวน (คน)	Relative Change	Absolute Change	พ.ศ. 2525	พ.ศ. 2530	
		สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน						
เมืองสงขลา	372.4	182,931	20.6	214,436	20.8	31,505	17.2	22.2	491	576	+85
สติงพระ	121.2	45,220	5.1	50,021	4.9	4,801	10.6	3.4	373	413	+40
หาดใหญ่	1,154.6	239,250	26.9	288,446	27.5	44,196	18.5	31.2	207	245	+38
กิ่งอ.กระเนสลิงผู้	96.4	17,213	1.9	17,131	1.7	-82	-0.5	-0.1	179	178	-1
จะนะ	527.1	65,608	7.4	72,808	7.1	7,200	11.0	5.1	124	138	+14
วีรภูมิ	747.3	71,396	8.0	82,422	8.0	11,026	15.4	7.8	96	110	+14
ระโนด	792.0	69,153	7.8	75,539	7.3	6,386	9.2	4.5	87	95	+8
สะเตา	888.6	65,712	7.4	82,573	8.0	16,861	25.7	11.9	74	93	+19
กิ่งอ.นาหม่อม	218.8	15,806	1.8	16,926	1.6	1,120	7.1	0.8	72	77	+5
นาทวี	625.9	33,699	3.8	40,515	3.9	6,816	20.2	4.8	54	65	+11
เทพา	987.6	45,230	5.1	50,988	5.0	5,758	12.7	4.1	46	52	+6
ลำน้ำอ้อย	861.2	37,056	4.2	43,200	4.2	6,144	16.6	4.3	43	50	+7
รวม	7,394.0	888,274	100.0	1,030,005	100.0	141,731	16.0	100.0	120	139	+19

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร

3.6 สรุปสภาพทั่วไปของจังหวัดสงขลา

สงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ มีพื้นที่ประมาณ 7,394 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะกายภาพทางธรรมชาติเหมือนภาคใต้โดยทั่วไป เป็นจังหวัดที่สำคัญของภาคใต้โดยเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การบริการทางสังคม การบริหารและการปกครองของภาคใต้ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจระดับภาคและระดับเขตหลายหน่วยงานด้วยกัน นอกจากนี้ทางด้านเศรษฐกิจจังหวัดสงขลามีผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดของภาคใต้ ซึ่งสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัด ได้แก่ สาขาประมง สาขาอุตสาหกรรมหัตถกรรม, สาขาการก่อสร้าง สาขาการไฟฟ้าและประปา สาขาค้าส่งค้าปลีก สาขาการธนาคารและประกันภัย สาขาการบริหารและป้องกันประเทศ และสาขาการบริการ สำหรับสาขากสิกรรมไม่เป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัด แต่มีพืชเศรษฐกิจที่เป็นสินค้าออกของประเทศและเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมต่างๆ คือ ยางพารา โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดของภาคใต้และของประเทศไทย และเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นที่สองของภาคใต้ รองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับในจังหวัดสงขลาพื้นที่ที่มีการกระจายตัวของความเจริญ การบริการสาธารณสุขภาคสาธารณสุขการ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัด มีการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด มีการกระจายตัวของสถานบริการต่างๆ เป็นจำนวนมากและมีการกระจายตัวของประชากรเป็นจำนวนมาก ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ ส่วนพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเกษตรเป็นอยู่ช้ำอยู่น้ำของจังหวัด คือ อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ และพื้นที่ที่มีการปลูกยางพารามากในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตา อำเภอนาทวีและอำเภอจะนะ

จากลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทำให้จังหวัดสงขลาจะต้องพึ่งพาการขนส่ง ทั้งความคล่องตัวในจังหวัดและระหว่างจังหวัด เพื่อการขนส่งสินค้าและการเดินทางของคน เนื่องจากจังหวัดสงขลาเป็นแหล่งวัตถุดิบที่พึ่งตลาดภายนอก ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งแปรรูปวัตถุดิบที่สำคัญของจังหวัดสงขลา เช่น โรงงานปลาป่น โรงงานปลากระป๋อง โรงงานแปรรูปน้ำยางชั้น วัตถุดิบและสินค้าเหล่านี้มีการขนส่งในหลายรูปแบบ อันได้แก่ ทางรถยนต์ ทางเรือ ทางรถไฟ ซึ่งการขนส่งทางเรือและทางรถไฟจะต้องอาศัยการขนส่งทางรถยนต์ เพื่อการขนถ่ายจากแหล่งวัตถุดิบ หรือสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังท่าเรือ หรือสถานีรถไฟ และนำวัตถุดิบ หรือสินค้าไปยังตลาดต่อไป และจากการที่จังหวัดสงขลา โดยเฉพาะเมืองสงขลาเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจในระดับจังหวัดระดับภาค และระดับเขต ประกอบกันสงขลา-หาดใหญ่ เป็นเมืองหลักแห่งหนึ่งของภาคใต้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ได้กำหนดให้เมืองสงขลาเป็นศูนย์กลาง

การปกครองและหาดีใหญ่เป็นเมืองศูนย์กลางการคมนาคมของภาคใต้ รวมทั้งเป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยการคมนาคมขนส่งที่มีความคล่องตัวทั้งในจังหวัดและระหว่างจังหวัด ซึ่งปัจจุบันจังหวัดสงขลามีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่สะดวก โดยเฉพาะในช่วงพื้นที่ทางตอนเหนือของทะเลสาบสงขลากับทางตอนใต้ ของทะเลสาบสงขลา ซึ่งแต่ก่อนต้องใช้แพขนานยนต์มาในปัจจุบันมีสะพานหินสุสานนท์ เชื่อมต่อพื้นที่ทั้งสองนี้อย่างถาวร ทำให้จังหวัดสงขลามีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกยิ่งขึ้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย